

แรงจูงใจและปัจจัยการลงทุนโดยตรงของจีนในประเทศไทย

การลงทุนในต่างประเทศของจีนได้กระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วโลก เพราะจีนไม่เพียงแต่คำนึงปัจจัยทางเศรษฐกิจและแรงจูงใจในการออกไปลงทุน จีนยังให้ความสำคัญกับสภาพแวดล้อมหรือปัจจัยการลงทุน อันได้แก่ สถานการณ์ทางการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประกอบด้วย 10 ประเทศ จีนได้เข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากที่สุด ข้อมูล UNCTAD ได้ยืนยันว่า ในช่วง ค.ศ. 1979-2002 มีการลงทุนในไทยมากเป็นอันดับหนึ่งในอาเซียนและเป็นอันดับห้าใน 160 ประเทศทั่วโลก¹ ดังนั้นจึงเป็นประเด็นว่าในเมื่อจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศแล้ว “ทำไมจีนจึงให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในประเทศไทยมากกว่าประเทศอื่นในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้” โดยการศึกษาวิจัย การลงทุนโดยตรงของจีนในไทย สามารถแบ่งได้ 2 ประเด็น คือ (1) แรงจูงใจการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย (2) ปัจจัยการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ซึ่งสามารถกล่าวได้ ดังนี้ คือ

5.1 แรงจูงใจการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย

จากการสำรวจประเทศที่น่าลงทุน โดยพิจารณาจากนโยบายการพัฒนาและยุทธศาสตร์การลงทุน ในช่วง ค.ศ. 2004-2007 พบว่า ไทยเป็นประเทศที่น่าลงทุนอันดับ 4 ของโลก รองจากจีน อินเดีย และสหรัฐอเมริกา ขณะเดียวกันไทยก็ยังติดอยู่ในอันดับ 3 ของประเทศในเอเชีย รองจากจีนและอินเดีย การลงทุนในด้านอุตสาหกรรมการผลิต เครื่องจักรและส่วนประกอบ และเคมีภัณฑ์ เป็นต้น² ซึ่งไทยได้สนับสนุนการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตร สิ่งทอ การผลิตอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมหนัก เหล็ก เครื่องจักร วัสดุก่อสร้าง การขนส่ง อุตสาหกรรม

¹ “China: an emerging outward investor,” <http://www.unctad.org/sections/dite fdistart/docs/china_ebrief_en.pdf>, December 2003.

² UNCTAD-DITE, “Global Investments Prospects Assessment (GIPA),” 2004.

อาหาร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร³ ทั้งนี้ ไทยอยู่ในฐานะเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนที่สามารถเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศในอาเซียน และในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง

ความจำเป็นของจีนแม้ว่าจีนมีความสามารถในการผลิตสินค้า ดังคำที่ว่า “จีนเป็นโรงงานของโลก” (Factory of World) และเป็นตลาดใหญ่ที่สำคัญของโลก แต่ตลาดกลับไม่เพียงพอต่อการขยายตัวทางด้านเศรษฐกิจ แม้ว่ารัฐบาลจีนได้แก้ปัญหาโดยการออกนโยบายและกฎหมายการปฏิรูปวิสาหกิจจีน การกระตุ้นการบริโภคภายในประเทศ และการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อการส่งออก การส่งเสริมให้มีการนำผลิตภัณฑ์ที่มีความพร้อมทางด้านเทคโนโลยีและอิมพอร์ตแล้วในประเทศออกสู่ต่างประเทศ การส่งเสริมให้บริษัทจีนออกไปลงทุนตั้งโรงงานในต่างประเทศ รัฐบาลจีนได้มีการสนับสนุนด้านเงินทุน สินเชื่อ และภาษี ขณะเดียวกันจีนยังได้มีการเจรจากับไทยเพื่อดำเนินธุรกิจแปรรูปและประกอบผลิตภัณฑ์ในไทย เนื่องจากสภาพแวดล้อมการลงทุนในไทยค่อนข้างดี โครงการที่ได้รับการสนับสนุนการลงทุนจะมีการลงทุนและมีการขยายกิจการตามการขยายตัวของตลาดในไทยและประเทศใกล้เคียง

แรงจูงใจของการเข้ามาลงทุนของจีนในไทย มีทั้งการเข้าถึงตลาดที่กำลังขยายตัวทั้งตลาดในไทยและตลาดในอาเซียน การเข้ามาใช้ทรัพยากรหรือวัตถุดิบภายในไทยและประเทศใกล้เคียง การเข้าถึงแหล่งที่ตั้งที่มีความสำคัญทั้งทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ การเข้าถึงนโยบายและสิทธิพิเศษการลงทุนที่บริษัทจีนจะได้รับจากไทย รวมทั้งการเข้าถึงกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยในการศึกษาพบว่า แรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทย มี 4 ประเด็น คือ

(1) แรงจูงใจด้านตลาด

ไทยเป็นประเทศที่มีลักษณะเปิดกว้างทางเศรษฐกิจ แม้ว่าไทยมีประชากร 62 ล้านคน แต่ตลาดของไทยก็เป็นเหตุผลหนึ่งที่หลายประเทศเข้ามาลงทุน แม้แต่จีนก็เข้ามาลงทุนในไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้วยความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสมสำหรับการขยายการลงทุนเพื่อการขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า และตลาดกระจายสินค้าของภูมิภาค การสนับสนุนให้รัฐวิสาหกิจจีนและบริษัทเอกชนจีนเข้ามาลงทุนเพื่อใช้ประโยชน์ในการตั้งฐานการผลิต และสิทธิทางภาษีจากไทย และผลประโยชน์ที่ไทยได้รับในภูมิภาคอาเซียน ขณะเดียวกันไทยมีศักยภาพของเส้นทางการคมนาคมมีการสร้างถนนเชื่อมคุนหมิง-ลาว-เชียงราย การร่วมมือกันด้านพาณิชย์นาวี

³ Paveena Sirisuthikul, "Thai-Chinese Investment Opportunities," *BOI Investment Review* 13 (3 April 2004):3.

เพื่อเพิ่มขีดความสามารถการขยายตลาดที่เชื่อมโยงไปยังประเทศเพื่อนบ้าน ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง และกลุ่มประเทศอาเซียน โดยมีแรงจูงใจด้านตลาดที่สำคัญ 4 ประเด็น คือ

(1) กิจกรรมของบริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในการแสวงหาตลาดในไทย ซึ่งมีหลายกิจการด้วยกัน กล่าวคือ มีบริษัทจีนลงทุนด้านการก่อสร้าง เช่น China State Construction Engineering (Thailand) Co., Ltd., CHEC (Thai) Co., Ltd., CWE (Thailand) Co., Ltd., Metallurgical Construction Corp. (Thailand) Co., Ltd., NFC. (Thailand) Co., Ltd., China National Water Resources & Hydropower Engineering Corp. Thailand Office, China Gezhouba Construction Group Co., Thailand Branch, R.K. Union Construction Co., Ltd., E.S. Asia Group Co., Ltd., Fumingtong (Thailand) Co., Ltd., Guo-Thai Economic Development Co., Ltd. เป็นต้น

บริษัทจีนที่ลงทุนด้านการค้า เช่น Teo Thai Trading Development Co., Ltd., Representative Office of China Shipbuilding Trading Co., Ltd. (Thailand), Hua Xiang Company Limited., H.D. Inter-Trade Co., Ltd., China Textile Machinery & Technology Import & Export Corporation Liaison Office in Thailand, LORIC-Thai International Co., Ltd., Faw Intertrade (Thailand) Co., Ltd., The Representative Office of China National Chemicals Import & Export Corporation in Thailand, China Thai Machinery Co., Ltd., Guangdong Nonferrous Metal (Thailand) Co., Ltd., Datai Intertrade Shipping & Cargo Co., Ltd., Luxi Chemical Group Chin Uang International Co., Ltd., Thai Xi Hu Co., Ltd., Jingtai Xiangde International Co., Ltd. เป็นต้น

(2) บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทยเพียงประเทศเดียว จะได้ประโยชน์เสมือนได้ลงทุนในประเทศสมาชิกอาเซียนทั้งกลุ่ม ผ่านนโยบายการเปิดเสรีทางการค้าในอาเซียน โดยเลขาธิการสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน นายสมพงษ์ วนาภา กล่าวว่า “บริษัทจีนมาลงทุนในไทยเพื่อการเชื่อมโยงกับตลาดในอาเซียน”⁴ ซึ่งการลงทุนของจีนในไทยมีลักษณะเด่นในด้านอุตสาหกรรมการผลิตและสิ่งทอ ซึ่งสอดคล้องกับที่ นายวิกรม กรมดิษฐ์ กล่าวว่า “บริษัทจีนได้เข้ามาซื้อกิจการในการตั้งโรงงานสิ่งทอโดยมีผู้ใช้แรงงานประมาณ 2,000-3,000 คน โดยมีค่าแรงที่ถูก

⁴ Michael Vatikiotis, "Outward Bound," Far Eastern Economic Review 167 (5 February 2004):24-27.

พอสมควร”⁵ ซึ่งเป็นการลดต้นทุนการผลิตและสามารถส่งออกไปยังจีนและประเทศที่สามได้เพิ่มมากขึ้น

การเข้ามาลงทุนของจีนในไทยสามารถใช้ประโยชน์จากข้อตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน โดย Mr. Lie Renliang กล่าวว่า “ไทยเป็นที่นิยมแห่งหนึ่งในสายตาของนักธุรกิจจีนที่จะเข้ามาลงทุน ด้วยเหตุผลว่า ค่าแรงถูก แรงงานไทยค่อนข้างมีฝีมือและมีความสามารถ นโยบายมีความต่อเนื่องและมีเสถียรภาพ ประกอบกับวัฒนธรรมประเพณีไทยกับจีนมีความคล้ายคลึงกัน คนไทยรู้ภาษาจีนมากขึ้น หากคนไทยที่รู้ภาษาจีนทำงานหรือร่วมทีมงานค่อนข้างง่าย และสามารถส่งสินค้าไปยังอาเซียนหรือแม้แต่ประเทศในเอเชียได้สะดวก”⁶ นอกจากนี้ Mr. Zhou Yucheng กล่าวว่า “ไทยมีศักยภาพสูงจากการสนับสนุนการลงทุนและการขยายตลาด บริษัทได้สนใจลงทุนในสามอุตสาหกรรมหลักคือ อุตสาหกรรมสิ่งทอ โดยเน้นการผลิตเส้นด้ายเพื่อการบริโภคภายในประเทศและการส่งออก อุตสาหกรรมเคมีภัณฑ์กรดอะซิติก มีการใช้มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในการผลิต ซึ่งได้ช่วยเกษตรกรไทยโดยตรง และผลิตภัณฑ์เครื่องนอน บริษัทยังได้สนใจร่วมทุนกับโรงพยาบาลเอกชนของไทย เพื่อร่วมการพัฒนากาแฟแพคเกจจิ้งเงินในไทย ทั้งนี้เพราะตลาดในไทยมีการขยายตัว”⁷

(3) การส่งออกสินค้าที่ผลิตจากบริษัทจีนในไทยที่สำคัญมี 2 บริษัท คือ (1) บริษัท Worldbest Group. โดยเจ้าหน้าที่บริษัท Mr. Chen Xieyi กล่าวว่า “ไทยมีต้นทุนด้านแรงงานที่ต่ำและการทำงานก็มีประสิทธิภาพ แต่บริษัทก็ให้ความสำคัญกับแรงงานเพียงร้อยละ 7 เนื่องจากแรงงานไทยมีการเคลื่อนย้ายแรงงานอยู่เสมอซึ่งเป็นข้อจำกัดของแรงงานไทย แต่บริษัทก็ยังให้ความสำคัญกับโครงสร้างพื้นฐานที่เหมาะสมสำหรับการลงทุน โดยบริษัทได้เข้ามาตั้งฐานการลงทุนผลิตในไทย เพื่อขายสินค้าในตลาดของอาเซียนและส่งกลับไปฮ่องกง”⁸ และ (2) บริษัท TCL

⁵ Ibid., Michael Vatikiotis (5 February 2004):27.

⁶ สัมภาษณ์ Mr. Lie Renliang, อาจารย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 5 กรกฎาคม 2005.

⁷ ฝ่ายวิเทศสัมพันธ์ สำนักโฆษก ข่าวที่ 07/10-9, (10 กรกฎาคม พ.ศ. 2544).

⁸ “China: More investing abroad as Companies go Global,” Asian Labour News (10 February 2004). พบว่าบริษัท Worldbest Group ต้องจ่ายค่าแรงในไทยเดือนละ 150 เหรียญสหรัฐอเมริกา ส่วนในเชียงไฮ้ บริษัทต้องจ่ายค่าแรงเดือนละ 180 เหรียญสหรัฐอเมริกา see. Nareerat Wiriyaopong, “Chinese conglomerate lifting Thai investments,” Bangkok

ซึ่งมีแผนที่จะลงทุนโดยมุ่งหวังที่จะอาศัยความสัมพันธ์ระหว่างไทยและอาเซียนเพื่อการขยายธุรกิจของบริษัทไปสู่ตลาดอาเซียน ทั้งนี้ บริษัท TCL เป็นผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าใหญ่เป็นอันดับ 4 ของจีน ได้ลงทุนในไทย เนื่องจากไทยเป็นตลาดสำคัญของภูมิภาคอาเซียน ซึ่งไทยเป็นตลาดใหญ่เป็นอันดับสองรองจากอินโดนีเซีย และยังเชื่อมั่นว่าไทยจะมีบทบาทในการสร้างชื่อเสียงสินค้าของบริษัท นอกจากนี้บรรยากาศการลงทุนเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่นแล้ว ไทยถือว่าเป็นประเทศที่มีความมั่นคงทั้งทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง อีกทั้งยังมีสายสัมพันธ์อันดีด้านการเมืองและเศรษฐกิจกับจีน โดยบริษัท TCL ได้ตั้งเป้าหมายจำหน่ายเครื่องรับโทรทัศน์ในไทย ค.ศ. 2004 จำนวน 30,000 เครื่อง และเพิ่มเป็น 200,000 เครื่อง ทั้งนี้ Mr. Anson Zeng ผู้จัดการบริษัท TCL อิเล็กทรอนิกส์ ประเทศไทย กล่าวว่า “บริษัทมีแผนที่จะส่งออกสินค้าที่ผลิตจากโรงงานในไทยไปยังประเทศในแถบอาเซียน ซึ่งการตั้งฐานการผลิตในไทยนี้มุ่งหวังที่จะอาศัยความสัมพันธ์อันดีทางการค้าระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ในภูมิภาค เพื่อการขยายธุรกิจของบริษัทต่อไป”⁹

(4) บริษัทจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย ซึ่งอยู่ในฐานะผู้ค้าและผู้ผลิตรายใหม่ในไทย เช่น ผู้ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ โดยมีการสร้างความเชื่อมั่นต่อตลาดในไทย แบรินดิ้งจะเป็นปัจจัยสำคัญในการทำตลาดในฐานะผู้ผลิตรายใหม่ โดยมีความพยายามลดข้อจำกัดที่ว่า “สินค้าจากจีนราคาถูกและคุณภาพต่ำ” บริษัทจีนได้นำสินค้ามีคุณภาพสูงและเทคโนโลยีระดับสูง แต่ราคาต่ำกว่าของญี่ปุ่น เกาหลี และได้วัน ในราคาที่คนไทยสามารถซื้อได้ แต่ปัญหาของจีนไม่ใช่เรื่องของการแข่งขันด้านเทคโนโลยีกับบริษัทต่างชาติ แต่เป็นการผลักดันให้ซื้อแบรนด์สินค้าจีน เช่น Haier, Huawei, TCL และ Lenovo ซึ่งไม่เป็นที่รู้จักเท่าที่ควรให้รู้จักเหมือนกับ ซัมซุง โซนี่ โตชิบา บริษัทจีนได้แสวงหาทางลัด โดยการซื้อแบรนด์ตะวันตกหรือแบรนด์ระดับโลกแทนการสร้างแบรนด์ ซึ่งต้องใช้เวลาและเสียค่าใช้จ่ายมากกว่าหรือการลดต้นทุนทางการตลาดในต่างประเทศ โดยการเข้ามาซื้อกิจการโรงงานในไทย เช่น โรงงานทอมสัน และ โรงงานของไคสตาร์ เป็นต้น

นอกจากนี้ การเข้ามาแสวงหาตลาดในไทย โดยบริษัทเทคโนโลยีการก่อสร้างจากจีน จีเอสแอล เข้ามารับเหมาโครงการบ้านเอื้ออาทร ของการเคหะแห่งชาติ และกลุ่มเซียงไฮ้ มอเตอร์

Post (2 October 2003). “Biggest-ever Chinese Investment Project in Thailand Breaks Ground,” <<http://english.peopledaily.com.cn/>>, 29 August 2006.

⁹ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, “TCL ประเทศจีนเปิดปฏิบัติการทางธุรกิจครั้งแรกในไทย,” 2 ธันวาคม 2004.

ผู้ผลิตรถยนต์รายใหญ่ในจีน ได้มีแนวทางการทำตลาดในไทย 2 แนวทาง คือ การร่วมทุนกัน ประกอบรถยนต์ในไทยโดยใช้โรงงานสายเดิมๆ ของบริษัทยนต์ธุรกิจเป็นฐานการผลิต เพื่อขายในประเทศและส่งออกจำหน่ายในอาเซียน และการนำเข้ารถยนต์จากจีนเข้ามาจำหน่ายในไทย

(2) แรงจูงใจด้านทรัพยากรและวัตถุดิบ

การเติบโตทางเศรษฐกิจของจีน ซึ่งทำให้จีนมีความต้องการวัตถุดิบและทรัพยากรจำนวนมาก มีการนำเข้าสินค้าโภคภัณฑ์จำนวนมาก เช่น ยางพารา น้ำมัน เหล็ก แร่ธาตุ เม็ดพลาสติก และสินค้าอื่นๆ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้จีนพยายามสร้างหลักประกันด้านอุปทานสำหรับสินค้าที่จำเป็นให้กับจีน โดยการเข้าไปลงทุนในประเทศที่มีแหล่งทรัพยากรและวัตถุดิบ ขณะเดียวกันไทยมีวัตถุดิบเพียงพอสำหรับอุตสาหกรรมการผลิตในหลายพื้นที่ และมีวัตถุดิบบางอย่างที่จีนยังขาดแคลนและจำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมจีน เช่น อุตสาหกรรมแร่ธาตุและพลังงาน บริษัทจีนมีความต้องการทรัพยากรน้ำมันและก๊าซธรรมชาติ เพื่อนำกลับเข้ามาตอบสนองต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและความมั่นคงของประเทศ บริษัทจีนจึงเลือกที่จะลงทุนในแหล่งที่มีทรัพยากร เช่น ออสเตรเลีย อินโดนีเซีย ในส่วนไทยนั้นจีนถือว่าเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์การขนส่งในการกระจายอุตสาหกรรมด้านพลังงาน โดยมีบริษัทจีนเข้ามาลงทุน เช่น Great Wall Drilling Co., Ltd., และ China Petroleum Engineering & Construction Group. ที่เริ่มเข้ามาแข่งขันเพื่อหาตลาดใหม่ในภูมิภาค แต่ก็มีบางบริษัทที่ให้ความสนใจลงทุนเพื่อการแปรรูปสินค้าเกษตรในไทย โดยมีแรงจูงใจด้านทรัพยากรและวัตถุดิบ ที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ

(1) การลงทุนในด้านการเกษตร เช่น บริษัท Pan Asia (Thailand) Co., Ltd., Siam Preserved Foods Co., Ltd., T.S. Wattana Co., Ltd., Latex Industries Co., Ltd., Thai Chong Chemical Industrial Co., Ltd., Trang Seafood Products Public Co., Ltd., Thai-China Flavours And Fragrances Indu, Songkla Canning Public Co., Ltd., Hua Tai Rubber Co., Ltd., T.S. Wattana Co., Ltd., Supertex Co., Ltd., Practical Rubber Co., Ltd., Sangsirikankaset Co., Ltd., Hua Yang Mixed Rubber Production Co., Ltd., Extra Charcoal Technology (Thailand) Co., 168 Co., Ltd. Thung Yai Rubber Co., Ltd., Thai Nippon Rubber Industry Co., Ltd., Changlong Foods Co., Ltd., Hortech Farm Co., Ltd., Eastern Polymer Industry Co., Ltd., Taksin Rubber Products Co.,Ltd, Choosak Aand Punnee Leader Co., Ltd., GFPT Public Co., Ltd., T.C.L. Parawood Co.,Ltd., Thai Yok Rubber Co., Ltd., W.A. Rubbermate Co., Ltd., M.R.I. Co., Ltd., H.V. Fila Co., Ltd., Mengtai Co., Ltd., นายพงศ์ธร บุชรานนท์, Thai Luxe Enterprises Public Co., Ltd., Thai-

China Chonburi Rice Co., Ltd., Siam China Parawood Co., Ltd., นายอนุสิทธิ์ กิตติรัตนไพบูลย์, European Food Public Co., Ltd., Buraphu Rubber Co., Ltd., Monkey King Food Co., Ltd.

(2) การลงทุนในด้านผลิตภัณฑ์ยางพารา ไม้ยางพารา ลำไยและผลไม้ และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ในส่วนการลงทุนด้านผลิตภัณฑ์ยางพารา เช่น Hua Tai Rubber Co., Ltd., Thai Yok Rubber Co., Ltd., Latex Industries Co., Ltd., Thai Chong Chemical Industrial Co., Ltd., H.V. Fila Co., Ltd., NGL Chemical (Thailand) Co., Ltd. และ M.R.I. Co., Ltd., เป็นต้น ไม้ยางพารา เช่น Choosak and Punnee Leader Co., Ltd., T.C.L. Parawood Co., Ltd., ลำไยและผลไม้ เช่น In Pung Co., Ltd., Changlong Foods Co., Ltd., Shangsirikankaset Co., Ltd., และการเพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ เช่น T.S. Wattana Co., Ltd. และ Chanthaburi Aquaculture Fram Co., Ltd. เป็นต้น

(3) แรงจูงใจด้านแหล่งที่ตั้ง

แหล่งที่ตั้งของไทยถือได้ว่าเป็นภูมิยุทธศาสตร์ของภูมิภาค ทั้งภูมิรัฐศาสตร์ (Geo-Politics) และภูมิเศรษฐศาสตร์ (Geo-Economics) บริษัทขนาดใหญ่ของจีนได้เข้ามาตั้งฐานการผลิตในไทย เช่น บริษัท China Worldbest Group Co., Ltd, Haier, Changhong, TCL, ZhongFu, Dongyun, Huawei, Tong Ren Tang, และ Zhongxing การเข้ามาลงทุนในไทยนั้น โดย Mr. Liu Chongming กล่าวว่า "บริษัทจีนมีความมั่นคงทางด้านเงินทุน มีความชำนาญ และมีเทคโนโลยีที่ทันสมัย ซึ่งมีส่วนช่วยเพิ่มศักยภาพของบริษัทจีนในการออกไปการแสวงหาตลาดใหม่ (Seek New Market) ในต่างประเทศ"¹⁰ และ Mr. He Junfeng กล่าวว่า "รัฐบาลจีนได้ตระหนักถึงปัญหาการแข่งขันของบริษัทจีนและบริษัทต่างชาติในจีน ดังนั้นการเข้ามาลงทุนในไทย มีการตั้งสำนักงานตัวแทนในไทย ก็เพื่อที่จะสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านและการขยายกิจการในภูมิภาค" เช่น บริษัท China State Construction Engineering (Thailand) Co.,

¹⁰ สัมภาษณ์ Mr. Liu Chongming, รองกรรมการผู้จัดการ, China State Construction Engineering (Thailand) Co., Ltd., 27 มกราคม 2005. รายงาน Engineering News Record: 2002 ระบุว่าในจำนวนบริษัทรับเหมาก่อสร้าง 225 บริษัท มีบริษัทจีน 43 บริษัท ที่ครองส่วนแบ่งร้อยละ 17.5 ของโครงการในเอเชีย ร้อยละ 9.5 ในตะวันออกกลาง ร้อยละ 7.4 ของโครงการในแอฟริกา ซึ่งจีนได้กลายเป็นคู่แข่งของบริษัทยุโรป สหรัฐอเมริกา และญี่ปุ่น

Ltd. และ CHEC (Thai) Company Limited เป็นต้น¹¹ แต่มีข้อสังเกตจากนักธุรกิจจีนว่า “การเข้ามาลงทุนในไทยนั้น บริษัทจีนจะมีการแข่งขันกับบริษัทในไทยสูงมากทั้งการประมูลโครงการและการตั้งโรงงาน เนื่องจากความสัมพันธ์ระหว่างนักการเมืองไทยและนักธุรกิจไทยทำให้บริษัทจีนประสบปัญหาในการดำเนินกิจการ แต่การสร้างสายสัมพันธ์กับบริษัทไทยหรือการร่วมทุนกันก็เป็นประโยชน์ โดยถือว่าเป็นประสบการณ์ใหม่ในไทยและหลาย ๆ ประเทศในเอเชีย” โดยแหล่งที่ตั้งของไทยมีความสำคัญ 5 ประเด็น คือ

(1) แหล่งที่ตั้งของไทยนับได้ว่ามีความได้เปรียบกว่าหลายประเทศในอาเซียน มีเส้นทางคมนาคมจากจีนตอนใต้ ซึ่งถือเป็นเส้นทางยุทธศาสตร์ของจีนในการเข้ามาลงทุนในไทย และก่อให้เกิดการขยายตัวทางเศรษฐกิจของทั้งสองประเทศ มีบริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทยเพื่อทำธุรกิจการค้า การบริการ และการท่องเที่ยว เช่น Teo Thai Trading Development Corp., Ltd., Shipbuilding Trading Co., Ltd., Hua Xiang Co., Ltd., Yunnan Travel (Thailand) Co., Ltd., H.D. Inter-Trade Co., Ltd., China Textile Machinery & Technology Import & Export Co., Ltd., Loric-Thai International Co., Ltd., Far Intertrade (Thailand) Co., Ltd., China National Chemicals Import & Export Co., Ltd., China Thai Machinery Co., Ltd., Guangdong Nonferrous Metal (Thailand) Co., Ltd., Datai Intertrade Shipping & Cargo., Ltd., Luxi Chemical Group Chin Uang International Co., Ltd. Thai Xi Hu Co., Ltd. และ Jingtai Xiangde International Co., Ltd.,¹² และมีบริษัทสายการบินจีนเข้ามาตั้งสาขาในไทย เช่น China Southern Airlines, Air China, China Eastern Airlines, China Southwest Airlines, China Yunnan Airlines และ Xiamen Airlines เป็นต้น บริษัทจีนที่ดำเนินกิจการขนส่งทางทะเล เช่น COSCO (Thai) Holding Ltd., Gold Ship Co., Ltd., Cosiam Transport Co., Ltd., และ China Shipping (Bangkok) Co., Ltd. โดยใช้ไทยเป็นช่องทางเชื่อมโยงการคมนาคมระหว่างไทยกับจีนและประเทศต่างๆ ในภูมิภาค

(2) ไทยเป็นแหล่งรองรับการลงทุนจากจีนดีกว่าหลายประเทศในอาเซียน มีการสนับสนุนทั้งจากภาครัฐและภาคเอกชน ในส่วนภาครัฐมีสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน และในส่วนภาคเอกชน มีบริษัทเหมืองแร่พัฒนาที่ดิน จำกัด (มหาชน) จังหวัดสระบุรี ได้

¹¹ สัมภาษณ์ He Junfeng, กรรมการผู้จัดการ, CHEC (Thai) Company Limited, 23 ธันวาคม 2004.

¹² China-Thai Enterprises Association, 2002.

สนับสนุนการลงทุนในกลุ่มยานยนต์และอิเล็กทรอนิกส์ บริษัท สวอนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด (มหาชน) บริษัท อมตะคอปเปอร์เรชั่น จำกัด (มหาชน) ได้เตรียมพื้นที่ 500 ไร่ เงินลงทุน 500 ล้านบาท ใน ค.ศ. 2006 ตั้งเป้าว่าภายใน 3 ปี จะขายพื้นที่ให้บริษัทจีนมากกว่า 30 โรงงานแต่ละโรงงานมีเงินลงทุน 30-60 ล้านบาท เพื่อดึงกลุ่มทุนจีนหลังมีข้อตกลงการค้าเสรี และกฎระเบียบหลายอย่างเอื้อให้คนจีนนำเงินมาลงทุนในไทย การเข้ามาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมเพื่อขยายช่องทางไปสู่ธุรกิจอื่น ๆ โดยมีความพร้อมในระบบสาธารณูปโภคต่างๆ รองรับทั้งการขนส่งและแหล่งน้ำ หรือไฟฟ้า ระบบการขนส่งทั้งภายในและนอกพื้นที่ โดยมีบริษัท China Worldbest Group ผู้ทำการผลิตด้านโรงงานไฟเบอร์ อุตสาหกรรมสิ่งทอ บริษัท Holley Industry Group ผู้ผลิตอุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้า¹³ และ บริษัทวินโคสต์อินดัสเตรียลพาร์ค จำกัด (มหาชน) ได้ดึงดูดนักลงทุนต่างประเทศ ด้วยระบบการขนส่งและสิทธิประโยชน์ด้านการค้าจากกรมศุลกากรที่เรียกว่า Free Zone กับกลุ่มทุนจีนที่กำลังขยายตัวออกนอกประเทศ ตั้งอยู่ระหว่างสนามบินสุวรรณภูมิและท่าเรือแหลมฉบัง มีจุดเด่นที่เหมาะสมสำหรับการตั้งโรงงานผลิตสินค้าและการขนส่งสินค้า เพื่อให้เกิดการลงทุนในด้านธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์และเครื่องใช้ไฟฟ้า สิ่งทอ เคมีภัณฑ์ และกระดาษ และธุรกิจเกษตรแปรรูป เป็นต้น

(3) รัฐบาลไทยได้ดำเนินโครงการจัดตั้ง เขตการค้าเศรษฐกิจพิเศษชายแดนไทย จังหวัดเชียงราย เพื่อเป็นศูนย์กลาง “นิคมอุตสาหกรรมไฮเทคแห่งภาคเหนือ” มี 4 เขตการลงทุนทั้งด้านการค้า การผลิต การขนส่ง และศูนย์กลางแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม เพื่อรองรับความร่วมมือข้อตกลงเขตการค้าเสรี และการรองรับการลงทุนจากจีน มีความตกลงระหว่างกัน 5 ด้าน คือ (1) การเกษตรกรรม (2) เทคโนโลยีสารสนเทศ (3) การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (4) การลงทุน และ (5) การพัฒนาลุ่มน้ำโขง ภายใต้ความร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลจีนในการเอื้อประโยชน์ต่อการลงทุน ไทยจะเป็นผู้หาสถานที่รองรับการลงทุน และจีนจะเป็นผู้เข้ามาลงทุน เนื่องจากเชียงรายเป็นจุดยุทธศาสตร์ทางภาคเหนือของไทย เปรียบเสมือนเป็นประตูสู่อาเซียนเชื่อมต่อกับนานาชาติ ได้แก่ ลาว พม่า และเวียดนาม เพื่อเป็นศูนย์กลางด้านการค้าและการลงทุนระหว่างจีนและอาเซียนในการขนส่งสินค้าทั้งทางบก ทางน้ำ และทางอากาศ จีนให้ความสนใจเข้ามาลงทุนในนิคมอุตสาหกรรมเชียงแสน โดยมีเป้าหมายการลงทุนในด้านอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

(4) จีนต้องการความร่วมมือกับไทยเพื่อจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม โดยมีกลุ่มบริษัทร่วมทุนไทย-จีน ที่จะเข้ามาลงทุนในการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม กว่า 100 ราย มูลค่าการลงทุน 2,500

¹³ “Chinese factories choose Amata's Industrial estate,” *Bangkok Post* (13 September 2005).

ล้านบาท (หรือ 500 ล้านบาท) แต่ยังไม่สามารถดำเนินการได้เนื่องจากติดขัดในเรื่องสถานที่ตั้ง นิคมอุตสาหกรรมที่ฝ่ายไทยยังไม่มีข้อสรุป ซึ่งอยู่ในระหว่างผลักดันโครงการอยู่ โดยทาง บริษัท ร่วมทุนไทย-จีน เป็นกลุ่มทุนไทยที่เข้าร่วมทุนด้วยคือกลุ่ม บริษัท ปภามาศ จำกัด ที่ได้ร่วมมือกับ บริษัท ควบคุมทรัพย์สินของรัฐ เขตพัฒนาอุตสาหกรรมเทคโนโลยีขั้นสูง ประจำนครคุนหมิงในการ จัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมบนพื้นที่ 3,000 ไร่ ที่ตำบลศรีดอนมูล อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย¹⁴ มี อุตสาหกรรมเป้าหมายเพื่อเพิ่มมูลค่าสินค้า การสนับสนุนการนำเข้าวัตถุดิบและทรัพยากรจาก ประเทศเพื่อนบ้าน และการกระจายสินค้าในพื้นที่ โดยไทยจะเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุน ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง และไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาค โดยบริษัทจีน สนใจลงทุนในกิจการด้านเทคโนโลยีชีวภาพ อิเล็กทรอนิกส์ สุราและการท่องเที่ยว ที่มีความ สอดคล้องกับการพัฒนาส่งเสริมการท่องเที่ยวภาคเหนือตอนบน การพัฒนาศักยภาพอุตสาหกรรม ขนาดกลางและขนาดเล็ก และการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจภาคเหนือ เพื่อเป็นศูนย์กลางการค้า การ ลงทุน และประตุการค้ากับประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะจีนตอนใต้ พม่า ลาว และกัมพูชา

(5) โครงการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรม และสถานียขนถ่ายสินค้าในจังหวัดเชียงราย ที่จะ เกิดขึ้นในเขตเศรษฐกิจพิเศษชายแดน เพื่อเปิดประตูการค้า การลงทุนระหว่างจีนตอนใต้กับ อินโดจีน เอเชียใต้ และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเป็นหนึ่งในความร่วมมือการพัฒนาเศรษฐกิจใน อนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ไทยจะเป็นทั้งแหล่งวัตถุดิบและทรัพยากรธรรมชาติ เช่น ยางพารา มัน ลำปะหลัง ลำไย เป็นต้น และเส้นทางขนส่งคมนาคม แต่การจัดตั้งเขตเศรษฐกิจชายแดนจังหวัด เชียงราย โดยเฉพาะการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมในพื้นที่อำเภอเชียงแสน ที่ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการ หาพื้นที่ ด้วยนโยบายการลงทุนได้ของจีนสู่อาเซียน หากมีการตกลงกันในระดับนโยบายได้จะเป็น ประโยชน์ของจีนต่อการลงทุนในไทย

(4) แรงจูงใจด้านนโยบายและสิทธิพิเศษ

ไทยและจีนได้มีความตกลงว่าด้วยการส่งเสริมและคุ้มครองการลงทุน เพื่อการ ส่งเสริมการลงทุนทั้งสองประเทศ โดยไทยให้ความสนใจลงทุนในจีนมากกว่าจีนสนใจเข้ามาลงทุน ในไทย แต่การเข้ามาลงทุนของจีนในไทยส่วนใหญ่จะลงทุนในด้านการแปรรูปสินค้าเกษตร เครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ เคมีภัณฑ์และกระดาษ เหมืองแร่และเซรามิค สิ่งทอ เป็นต้น โอกาสที่จีนจะเข้ามาลงทุนในไทยคงขยายตัว เพราะจีนมียุทธศาสตร์การออกไปลงทุนใน

¹⁴ Theerawat Khamtita, "Chinese discuss tax-free estate," The Bangkok Post (9 December 2003).

ต่างประเทศ ด้วยปัจจัยความได้เปรียบในด้าน เงินทุน เทคโนโลยี และการจัดการ ตลอดจนสัดส่วน การถือครองหุ้นของจีนในไทยที่เปิดมากขึ้น (จีนสามารถถือหุ้นได้มากกว่าร้อยละ 50) ยิ่งจะ ส่งเสริมให้กระแสการลงทุนเข้าสู่ไทยเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะในระยะสั้นหรือระยะยาว เพราะแรงจูงใจด้าน การลงทุนในไทยมีผลประโยชน์ต่อจีนที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลไทย

การลงทุนของจีนในไทยนั้น สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีบทบาทหลัก ในการพิจารณาการอนุมัติโครงการและสิทธิพิเศษในการลงทุนตามระเบียบ และกฎหมายการ ลงทุนของไทย โดยสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้จัดตั้งหน่วยจีน (Chinese Desk) เมื่อ ตุลาคม 2546 เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ธุรกิจไทยและจีนในเรื่อง การค้าและการ ลงทุน มีอุตสาหกรรมที่ไทยให้การส่งเสริม คือ อุตสาหกรรมเกษตร อุตสาหกรรมยานยนต์และ ชิ้นส่วน อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์และสื่อสาร อุตสาหกรรมแพ้น้ำมัน อุตสาหกรรมบริการที่มี มูลค่าเพิ่มสูง และอุตสาหกรรมพลังงาน โดยมีแรงจูงใจที่สำคัญ 6 ประเด็น คือ

(1) รัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนได้แสดงเจตนารมณ์ในความร่วมมือการลงทุนระหว่าง สองประเทศ มีการสนับสนุนของ BOI และ China Council for the Promotion of International Trade (CCPIT) เมื่อวันที่ 1 กันยายน 2004 และการทำข้อตกลง MOU ระหว่างสองประเทศ การ จัดนิทรรศการการค้าและการลงทุนระหว่างวันที่ 8-11 กันยายน 2003 ที่เมืองเซี่ยเหมิน มณฑลฝูเจี้ยน เพื่อการดึงดูดการลงทุนจากจีนและต่างชาติมายังไทย ขณะเดียวกันนักธุรกิจไทย สามารถเข้าไปลงทุนในจีน รัฐบาลไทยสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนเข้ามาลงทุนในไทยซึ่งเป็นไปตาม นโยบาย Go Global ของรัฐบาลจีน¹⁵ การสร้างแรงจูงใจเพื่อชักชวนบริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทย โดยไทยได้เน้นกิจการที่มีการเพิ่มมูลค่าของผลิตภัณฑ์ เช่น ยางรถยนต์ ชิ้นส่วนยาง เครื่องจักรกล และชิ้นส่วน ปุ๋ยเคมี และอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เทคโนโลยีสารสนเทศ และการสื่อสาร¹⁶ การ สนับสนุนการลงทุนดังกล่าว บริษัทจีนได้แสดงความสนใจที่จะลงทุนในไทยจำนวน 4 ราย ใน กิจการผลิตยารักษาโรคที่ให้แบ่งปันผลประโยชน์หลังเป็นวัตถุดิบ กิจการผลิตภัณฑ์เคมี กิจการผลิตไฟฟ้า โดยใช้พลังงานแสงอาทิตย์ และกิจการผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ใช้ในโรงงานอุตสาหกรรม¹⁷

¹⁵ “บีโอไอลุ้นภาครัฐและเอกชนไทยร่วมงานแฟร์ที่จีนหวังดึงดูดการลงทุนมาไทย-ขยาย การลงทุนในจีน,” <<http://www.boi.go.th>>, 20 พฤษภาคม 2002.

¹⁶ “บีโอไอวางยุทธศาสตร์ไทยร่วมทุนกับจีนพร้อมเตรียมออกมาตรการดึงดูดนักลงทุน ญี่ปุ่นอีกรอบ,” <<http://www.boi.go.th>>, 30 กรกฎาคม 2002.

¹⁷ “ต่างชาติมั่นใจบรรยากาศการลงทุนในไทยดีขึ้น พร้อมยกทีมขยายการลงทุนใน ไทย,” <<http://www.boi.go.th>>, 19 กันยายน 2002.

(2) สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ได้ลงนามบันทึกความเข้าใจกับหน่วยงานส่งเสริมการค้าและการลงทุนของจีน 6 แห่ง ได้แก่ ปักกิ่ง ยูนนาน เชียงไฮ้ เสฉวน เจียงซู และกวางตุ้ง ซึ่งถือว่าเป็นยุทธศาสตร์การค้าและการลงทุนกับจีน¹⁸ เพื่อสร้างความร่วมมือไทยและจีนโดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการลงทุนแบบสองทิศทาง คือ “จีนลงทุนในไทยและไทยลงทุนในจีน” ไทยสนับสนุนนักลงทุนจีนในด้าน ผลิตรถยนต์ยางและชิ้นส่วนยาง เครื่องจักรกลและชิ้นส่วน ส่วนจีนสนับสนุนนักลงทุนไทยในด้าน อุตสาหกรรมอาหาร วัสดุก่อสร้าง สิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน และระบบชลประทาน เป็นต้น นอกจากนี้ ใน ค.ศ. 2002 ได้มีการตกลงระหว่างบริษัทเซตเทคโนโลยีของนครคุนหมิงกับนักธุรกิจไทย ในการจัดตั้งเขตเศรษฐกิจและการค้าจีน-ไทย จังหวัดเชียงราย เอกชนไทยและจีนได้มีการจัดตั้งคณะกรรมการร่วมการค้าไทย-จีน และมีองค์กรธุรกิจของไทยและสภาส่งเสริมการค้าของจีนร่วมบริหาร¹⁹ ซึ่งพร้อมที่จะลงทุนจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร

(3) การส่งเสริมการลงทุนระหว่างกัน แม้ว่าการลงทุนของจีนในไทยยังมีไม่มากแต่ด้วยความสัมพันธ์ที่ดีและความตั้งใจจริงในการพัฒนาความสัมพันธ์ร่วมกัน เพื่อการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมเชียงแสน รวมทั้งจีนมีนโยบายส่งเสริมให้บริษัทจีนออกไปลงทุนในต่างประเทศ มีเป้าหมายปีละ 8,000-10,000 ล้านดอลลาร์สหรัฐอเมริกา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนตั้งเป้าใน ค.ศ. 2004 ไว้ที่ 40,000 ล้านบาท โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริษัท TCL มีแผนที่จะตั้งฐานการผลิตเพื่อกระจายสินค้าไปสู่ตลาดโลก TCL มีการลงทุนตั้งโรงงานในเม็กซิโก ไทย ไต้หวัน และเวียดนาม ในการผลิตโทรทัศน์ 21 นิ้วและทีวีขนาดใหญ่²⁰ บริษัทจีนมีแผนการลงทุนในอุตสาหกรรมทิว นํ้ามันพืช และพลังงาน มูลค่า 32,000 ล้านบาท โดยบริษัท China National Machinery & Equipment Import & Export Corp (CMEC) , China National Grain and Oil Group, Changhong และ CMEC สนใจลงทุนในการผลิต ethanol จากมันสำปะหลัง อ้อย มูลค่า 5,000 ล้านบาท โครงการพลังงานไฟฟ้า มูลค่า 30,000 ล้านบาท ในส่วน China National Grain and Oil มีแผนการลงทุน มูลค่า 500 ล้านบาท ในการผลิตนํ้ามันปาล์ม เพื่อขายในไทยและ

¹⁸ <<http://www.manager.co.th>>, 4 September 2004.

¹⁹ ข่าวจีนศึกษา ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 3 (เมษายน พ.ศ. 2545):6.

²⁰ The Standard Greater China's Business, Newspaper (20 May 2004).

ส่งกลับไปจีน และ Changhong ได้ลงทุนในไทยโดยการหาแหล่งที่ตั้งโรงงานใกล้ท่าเรือ ทางรถไฟ หรือสนามบิน ที่สะดวกสำหรับการขนส่งสินค้า²¹

(4) การส่งเสริมการลงทุนที่มุ่งดึงดูดการลงทุน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนมีความมั่นใจว่า บริษัทจีนสนใจการลงทุนในไทยแทนประเทศคู่แข่งในอาเซียน²² จากการที่รองนายกรัฐมนตรี นายสมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ได้นำทีม BOI กรมส่งเสริมการค้าส่งออก การท่องเที่ยว และนักธุรกิจ โดยจะเน้นดึงวิสาหกิจจีนที่มีศักยภาพในด้านการเกษตร อาหาร สิ่งทอ อุตสาหกรรมเครื่องจักรกลไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ มีการร่วมลงนามความร่วมมือด้านการลงทุน ในบันทึกความเข้าใจ (Memorandum of Understanding: MOU) ระหว่าง BOI กับหน่วยงานส่งเสริมการลงทุนของจีน (China Investment Promotion Agency of Ministry of Commerce: CIPA) และมีการจัดสัมมนาเรื่อง "Thailand and China PR: Strengthening Business Partnership" ณ โรงแรมปักกิ่ง กรุงปักกิ่ง และที่นครเจินตู มณฑลเสฉวน ได้มีการนำเสนอเรื่องโอกาสการขยายตัวการลงทุนไทย-จีน จุดเด่นที่ไทยเป็นแหล่งนำลงทุน ความได้เปรียบในการลงทุนในไทย เพื่อสอดคล้องการเปิดเสรีของภาคอุตสาหกรรม ในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียนใน ค.ศ. 2010 และผลจากการตั้งเขตการค้าเสรีของไทยกับหลาย ๆ ประเทศ

(5) รัฐบาลไทยได้ชักจูงการลงทุนจากจีน ได้มีการแต่งตั้งประธานบริษัท ไฮเออร์ (Haier) นายจาง ยู่ หมิ่น (Zhang Ruimim) บริษัทผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าชั้นนำของจีน และประธานบริษัทหัวเหว่ย (Huawei) นายเหวิน เจิ้ง เฟย (Ren Zhengfei) บริษัทผลิตอุปกรณ์โทรคมนาคม เพื่อเป็นที่ปรึกษากิตติมศักดิ์ด้านการลงทุน โดยจะทำหน้าที่เป็นผู้ให้คำปรึกษาแก่นักธุรกิจจีนที่สนใจเข้ามาลงทุนในไทย²³ การลงทุนของจีนในไทยได้มีการขยายตัวอย่างต่อเนื่อง จากข้อมูลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน สถานทูตจีนในไทย และ สภาธุรกิจไทย-จีน มีบริษัทจีนเข้ามาติดต่อเพื่อขอรับการลงทุนเพิ่มขึ้น ด้วยแรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทย ที่ไทยมีความพร้อมทั้งในเรื่องตลาด ทรัพยากรและวัตถุดิบ แหล่งที่ตั้ง และนโยบายและสิทธิพิเศษการลงทุน นอกจากนี้จะมีความพร้อมในด้านการสนับสนุนการลงทุนแล้ว สิ่งอำนวยความสะดวก โครงสร้างพื้นฐาน การ

²¹ Charoen Kittikanya, "Chinese firm plan to invest ฿ 32 bn locally television plant eyes local production site," *Bangkok Post* (20 July 2004): Business D1.

²² "ปีโอไอมุ่งดึงดูดการลงทุนวิสาหกิจจีนมั่นใจเลือกลงทุนในไทยแทนประเทศคู่แข่งในอาเซียน," <<http://www.boei.go.th>>, 19 พฤษภาคม 2005.

²³ "ปีโอไอรุกชักจูงการลงทุนจากต่างประเทศ ตั้งซีอีโอบริษัทไหเอ้อ-หัวเหว่ย ช่วยดึงดูดการลงทุนจากจีน," <<http://www.boei.go.th>>, 6 กรกฎาคม 2005.

บริหารและการจัดการ การเงินก็มีความพร้อมเช่นกัน การลงทุนในด้านอุตสาหกรรมอาหาร โลหะขั้นพื้นฐาน เครื่องจักรและอุปกรณ์ขนส่ง เครื่องใช้ไฟฟ้า และอิเล็กทรอนิกส์ และการรับเหมาก่อสร้าง ซึ่งบริษัทจีนสามารถมีเป้าหมายเพื่อขายสินค้าในไทย ส่งกลับไปจีน และส่งออกไปยังต่างประเทศ การใช้ประโยชน์จากการเป็นฐานการผลิตไปสู่ตลาดอาเซียน และการสร้างเครือข่ายการผลิตของภูมิภาคไปสู่ระดับโลก

นอกจากนี้ การลงนามความตกลงทวิภาคีระหว่างไทยและจีน โดยเฉพาะภาษีผักและผลไม้ให้เหลือร้อยละศูนย์ ในเดือนตุลาคม 2003 เป็นอีกมาตรการหนึ่งที่จะช่วยการตัดสินใจของบริษัทจีนเข้ามาลงทุน และประโยชน์ที่จีนจะได้รับจากความตกลงเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน และการจัดทำเขตการค้าเสรีระหว่างไทยกับประเทศต่างๆ ยังจะช่วยกระตุ้นให้จีนสนใจต่อไทยมากขึ้นเพื่อกระจายสินค้าเข้าสู่ตลาดโลก การลงทุนของจีนได้ถูกกำหนดด้วยยุทธศาสตร์การจัดตั้งเขตการค้าเสรีอาเซียน-จีน และความร่วมมือในกรอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง ซึ่งได้เป็นแรงขับเคลื่อนที่สำคัญให้จีนขยายความร่วมมือทางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค ไทยมีศักยภาพสูงที่จะเป็นฐานการผลิตและฐานการส่งออกไปยังตลาดอาเซียนและตลาดต่างประเทศ

5.2 ปัจจัยการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย

พัฒนาการการลงทุนโดยตรงของจีนในไทย ตั้งแต่ในช่วงการสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูต ค.ศ. 1975 จนถึงปัจจุบัน การลงทุนของจีนในไทยได้เพิ่มขึ้นตามลำดับ โดยบริษัทจีนมีแรงจูงใจในการเข้ามาลงทุนในไทยมีหลายด้านด้วยกัน เช่น ตลาด ทรัพยากรและวัตถุดิบ แหล่งที่ตั้ง นโยบายและสิทธิพิเศษด้านการลงทุน นอกจากแรงจูงใจการลงทุนดังกล่าวแล้ว ยังมีปัจจัยการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีส่วนสนับสนุนและเอื้อต่อการเข้ามาลงทุนของจีนในไทย โดยมีสาระสำคัญดังนี้ คือ

(1) ปัจจัยทางการเมือง

จีนกำลังก้าวขึ้นมาเป็นขั้วอำนาจใหม่ทางเศรษฐกิจในศตวรรษที่ 21 ที่อาจแผ่ขยายอิทธิพลท้าทายอภิมหาอำนาจสหรัฐอเมริกา ที่ครอบงำทางการเมืองและเศรษฐกิจในโลกรวมทั้งในเอเชีย ในช่วงหลังเหตุการณ์ก่อการร้ายเมื่อ 11 กันยายน ค.ศ. 2001 ทำให้สหรัฐอเมริกาต้องปรับท่าทีในการดำเนินนโยบายความมั่นคงใหม่ จากสถานการณ์การเมืองระหว่างประเทศที่อาจก่อปัญหาต่อความมั่นคงของโลก มีหลายประเด็นด้วยกัน กล่าวคือ สงครามต่อต้านการก่อการร้ายทั่วโลก สถานการณ์ในตะวันออกกลางระหว่างอิสราเอลและปาเลสไตน์ วิกฤตการณ์และสงครามอิรัก

ครั้งที่สอง ความตึงเครียดและการเผชิญหน้าระหว่างอินเดียนกับปากีสถาน วิกฤตการณ์บนคาบสมุทรเกาหลี สถานการณ์จีนกับไต้หวัน ปัญหาทะเลจีนใต้ ปัญหาการก่อการร้ายในอาเซียน เป็นต้น ขณะเดียวกันบทบาทของจีนได้เพิ่มขึ้นในหลายประเทศ ซึ่งอาจจะกระทบต่อผลประโยชน์กับหลายประเทศได้ด้วยเช่นกัน ซึ่งจะมีประเด็นที่เกี่ยวข้องระหว่างไทยกับจีน 5 ประเด็น คือ

(1) ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับจีน ที่เป็นไปด้วยดีเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ รอบบ้านของไทยหรือรอบบ้านของจีนแล้ว มี 4 ประเด็น คือ (1) ผู้นำระดับสูงของประเทศมีการไปมาหาสู่แลกเปลี่ยนการเยือนโดยสม่ำเสมอ สร้างความสนิทสนมและไว้วางใจต่อกันมาเป็นเวลาช้านาน (2) สังคมไทยเป็นสังคมที่มีน้ำใจเป็นมิตรโดยพื้นฐาน ไม่มีการแบ่งเขาแบ่งเราที่รุนแรง จึงทำให้คนหลายเชื้อชาติอยู่ร่วมกันอย่างสันติ (3) ไทยกับจีนแม้เป็นเพื่อนบ้านกัน แต่ไม่มีพรมแดนร่วมกันทั้งทางบกและทางน้ำ จึงปราศจากข้อขัดแย้งที่เป็นปัญหาเรื่องเขตแดนอย่างสิ้นเชิง และ (4) ไทยกับจีนไม่มีปัจจัยที่ก่อให้เกิดความขัดแย้งทางการเมืองทั้งในระดับทวิภาคีและพหุภาคี²⁴ ทั้งนี้ความสัมพันธ์จีนกับไทย ได้หยั่งรากลึกลงในมิตรภาพอันเป็นประเพณีสืบทอดประหนึ่งญาติพี่น้องของประชาชนทั้งสองประเทศ จีนกับไทยเป็นเพื่อนบ้านใกล้ชิดเคียงที่สนิทสนม ภูมิประเทศใกล้ชิดเคียง วัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน สายเลือดใกล้ชิดกัน มีความใกล้ชิดสนิทสนม โดยธรรมชาติดำรงอยู่ในระหว่างประชาชนด้วยกัน²⁵

(2) ความสัมพันธ์ทางด้านการเมืองระหว่างไทยกับจีนอยู่ในทิศทางที่ดี ซึ่งได้ส่งผลให้เกิดความร่วมมือกันในทางเศรษฐกิจที่เป็นปัจจัยเสริมให้เกิดการลงทุน คือการที่ไทยมีเป้าหมายในการจูงใจบริษัทจีนให้เข้ามาลงทุนในไทย ความร่วมมือทางด้านการเมืองที่ใกล้ชิดมีส่วนสนับสนุนให้เกิดการลงทุน เนื่องจากบางโครงการต้องอาศัยความร่วมมือในระดับรัฐบาล ไทยและจีนต่างได้เน้นย้ำเสมอถึงการลงทุนในโครงการที่ไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อความมั่นคงของทั้งฝ่ายไทยและฝ่ายจีน และยังสามารถลดแรงกดดันจากประเทศมหาอำนาจโลกสหรัฐอเมริกา โดยจีนสามารถใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อตลาดอาเซียนและตลาดโลก อุตสาหกรรมที่ยังมีโอกาสดิบต่ออย่างต่อเนื่องก็คือ อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ รัฐบาลจีนและสถานทูตจีนในไทย ได้สนับสนุน

²⁴ สุรพงษ์ ชัยนาม, “ความสัมพันธ์ไทยกับจีน: กระแสพัฒนาการ,” ใน ความสัมพันธ์ไทย-จีน เหยี่ยวหลังแลหน้า, บรรณาธิการ. เขียน ชีระวิทย์ และ เจีย แยนจง (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.177.

²⁵ หวาง จุ้นฟู, “ความสัมพันธ์ไทยกับจีน: กระแสพัฒนาการ,” ใน ความสัมพันธ์ไทย-จีน เหยี่ยวหลังแลหน้า, บรรณาธิการ. เขียน ชีระวิทย์ และ เจีย แยนจง (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น.194.

บริษัท TCL, Haier และ Huawei จึงจะถือว่ามีความประโยชน์กับไทยในการกระตุ้นเศรษฐกิจ เพราะทำให้คนไทยมีอาชีพรายได้เพิ่มขึ้น ซึ่งนโยบายของจีนมีการส่งเสริมให้บริษัทจีนออกไปลงทุน ไทยเป็นประเทศหนึ่งที่รัฐบาลจีนให้การสนับสนุน ดังที่ ดร. ทวี ธีรวงศ์เสรี กล่าวว่า “มีผู้นำไทยระดับรัฐมนตรีสองท่าน ได้เดินทางไปจีนเพื่อดูงานของบริษัท Huawei ซึ่งเห็นได้วก่อนที่บริษัทจีนจะเข้ามาลงทุนนั้น ได้มีการติดต่อในระดับเจ้าหน้าที่รัฐ และผู้บริหารบริษัทเอกชนของไทยก็ไปดูโรงงานความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เพื่อที่จะสนับสนุนจูงใจให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทย”²⁶

(3) ไทยกับจีนจะมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกัน แต่บางครั้งก็อาจมีปัญหาโดยทั้งสองประเทศจะต้องให้ความระมัดระวังในความร่วมมือระหว่างกัน ก็คือ ปัญหาไต้หวัน²⁷ ที่เป็น “ความสัมพันธ์สามเส้าไทย-จีน-ไต้หวัน” รัฐบาลจีนได้ออกกฎหมายต่อต้านการแบ่งแยกดินแดน²⁸ ปัญหาที่เบตซึ่งไทยและจีนต่างได้ยึดมั่นในหลักการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ 5 ประการ ปัญหายาเสพติดโดยเป็นปัญหาสังคมและเป็นอาชญากรรมข้ามชาติ ปัญหา “คนจีนล่อลวง” หรือการลักลอบเข้าเมืองโดยผิดกฎหมาย และปัญหาหมู่เกาะทะเลจีนใต้ ซึ่งอาจกลายเป็นความขัดแย้งให้กับหลายประเทศในภูมิภาค เช่น จีน มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ บรูไน และไต้หวัน แต่จีนก็ต้องการใช้ไทยเพื่อสร้างความสมานฉันท์ให้กับประเทศในภูมิภาคอาเซียน²⁹

²⁶ สัมภาษณ์ ดร. ทวี ธีรวงศ์เสรี, นักวิจัยอาวุโส ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 5 กรกฎาคม 2006.

²⁷ เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 1975 ประเทศจีนกับประเทศไทยได้ให้คำรับรองอย่างเคร่งครัดในแถลงการณ์ร่วมที่ได้ประกาศออกไปว่า “ราชอาณาจักรไทยยอมรับว่ารัฐบาลแห่งสาธารณรัฐประชาชนจีนเป็นรัฐบาลที่ชอบด้วยกฎหมายแต่เพียงรัฐบาลเดียวของจีน ยอมรับจุดยืนของรัฐบาลจีนเกี่ยวกับประเทศจีนมีเพียงประเทศเดียว ไต้หวันเป็นดินแดนจีนส่วนหนึ่งซึ่งมีอาจแบ่งแยกออกไปได้”

²⁸ Chen Wen, “Drawing A Line in the Anti-Secession Law,” *Beijing Review* 48 (24 March 2005):27. กฎหมายต่อต้านการแบ่งแยกดินแดน(Anti-Secession Law) จากมติการประชุมของสภาผู้แทนประชาชนชุดที่ 10 วันที่ 14 มีนาคม 2005

²⁹ จุลชีพ ชินวรรณ, “ทัศนะบางประการเกี่ยวกับการพัฒนาความสัมพันธ์ในความร่วมมือฉันมิตรระหว่างประเทศจีนกับประเทศไทย,” ใน *ความสัมพันธ์ไทย-จีน เหลียวหลังแลหน้า*, บรรณาธิการ. เขียน ธีระวิทย์ และ เจีย แยนจอง (ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 268-269. จุลชีพ ชินวรรณ, “30 ปีความสัมพันธ์ทางการทูตไทย-จีน

(4) การดำเนินนโยบายการลงทุนของจีน มีการให้ทัศนะข้อคิดเห็นจาก นายศุภรีดา พนมยงค์ ว่า “การลงทุนของจีนในต่างประเทศของจีนบางครั้งยอมที่จะขาดทุนเพื่อเหตุผลของการเมืองและบางครั้งยอมขาดทุนเพื่อเหตุผลทางการตลาด ที่สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าระบบสังคมนิยมล้มไม่ได้ แต่วิสาหกิจในปัจจุบันสามารถล้มได้ ขณะเดียวกันบริษัทเอกชนจีนเริ่มมีบทบาทในไทยเพิ่มขึ้น”³⁰ นอกจากนี้ นายกำธร วรรณนะเลาหะ ได้กล่าวว่า “การลงทุนของจีนนั้นถึงขาดทุนก็อยู่ได้เพราะเหตุผลทางการเมืองเพื่อผลประโยชน์ของประเทศจีน มีการสนับสนุนโดยตรงของรัฐบาลจีนทั้งในเรื่องการค้าและการลงทุนกับต่างประเทศทุกอย่างเป็นการเมือง ในส่วนการบริหารของบริษัทจีนจะมีเลขาธิการสาขาพรรค กรรมการหรือผู้แทนสมาชิกพรรคคอมมิวนิสต์ประจำอยู่ที่บริษัทจีน ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์สุดยอดของบริษัทจีนกับพรรคคอมมิวนิสต์จีน แม้จะเป็นบริษัทเอกชนแต่ก็ยังมีสมาชิกพรรคเข้าไปประจำในตำแหน่งระดับสูงของบริษัท โดยรัฐบาลจีนยังมีบทบาทในการสนับสนุนและช่วยเหลือให้ออกไปลงทุนในต่างประเทศ”³¹ และเหตุผลการลงทุนนั้น Mr. Joe Horn ได้กล่าวว่า “ไทยมีความเหมาะสมในการรับการลงทุนจากจีนเนื่องจากมีความใกล้ชิดกันมากทั้งผู้นำประเทศ รัฐบาล และประชาชนมีความใกล้ชิดกันมากกว่าประเทศอื่นๆ ในอาเซียน ไม่มีความแตกแยกทางเชื้อชาติ ศาสนา สามารถปรับความเข้าใจกันได้ง่ายที่สำคัญบริษัทจีนมีความอิสระในการประกอบกิจการในไทย”³²

(5) แหล่งที่ตั้งของไทยอยู่ในตำแหน่งภูมิรัฐศาสตร์กับจีน มียูนิอันและกว้างสี่สองมณฑลหลักของภูมิภาคตะวันตกของจีน มีพื้นที่เชื่อมต่อกันกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ในการเปิดออกสู่ต่างประเทศ ซึ่งเป็นยุทธศาสตร์ของจีนเพื่อการพัฒนาภาคตะวันตกของจีนร่วมกับประชากรในลุ่มน้ำโขง 200 ล้านคน โดยไทยมีความมั่นคงทั้งในระบบเศรษฐกิจและการเมืองมากกว่าหลายประเทศ และมีความสำคัญต่อการค้าการลงทุนกับจีนเพื่อสนับสนุนด้านการเกษตรในลุ่มน้ำโขง

ความร่วมมือระหว่างกัลยาณมิตร 2518-2548,” กรมเอเชียตะวันออก กระทรวงต่างประเทศ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชวนพิมพ์, 2548), น. 120-122.

³⁰ สัมภาษณ์ ศุภรีดา พนมยงค์, ที่ปรึกษาบริษัท เค.พี.วี ดีเวลลอปเม้นท์ จำกัด, 11 มีนาคม 2005.

³¹ สัมภาษณ์ กำธร วรรณนะเลาหะ, ประธานบริษัทบิลเลียนฮาร์เวสต์ จำกัด, 14 มีนาคม 2005.

³² สัมภาษณ์ Mr. Joe Horn, บริษัท Strategy 613, 26 มกราคม 2005.

และศูนย์กลางการแปรรูปอาหารของโลก³³ รวมไปถึงการค้าน้ำมันและการขนส่งสินค้า การสร้างแหล่งรองรับพลังงาน Land Bridge ระหว่างมหาสมุทรอินเดียและอ่าวไทย ซึ่งเป็นทางเลือกหนึ่งของจีนนอกจากช่องแคบมะละกา³⁴ เพื่อลดต้นทุนการขนส่งและเพิ่มความมั่นคงในการขนส่งน้ำมันไปยังเอเชียตะวันออก ซึ่งเป็นโครงการ Strategic Energy Land Bridge ระยะทาง 240 กิโลเมตร เพื่อเป็นการหลักประกันความมั่นคงของจีน ญี่ปุ่น และเกาหลีใต้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะจีนต้องการเส้นทางการขนส่งเพื่อสนับสนุนเส้นทางความมั่นคงด้านพลังงานในระยะยาวแทนช่องแคบมะละกา โดยบริษัทน้ำมันของจีน Sinochem ได้สนับสนุนการลงทุนในโครงการ Thailand's Energy Land Bridge โดยสามารถลดระยะทางได้ 1,000 กิโลเมตร และยังสามารถลดต้นทุนการขนส่งน้ำมันได้ 2 เหรียญสหรัฐต่อบาร์เรล³⁵

ความสัมพันธ์ทางการเมืองนั้น กล่าวได้ว่า ไทยมีบทบาทหลักในฐานะที่เคยเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์จีนพึ่งไทยมากเพราะไทยเป็นประตูทางการเมืองและการทูตสู่อาเซียน จีนขอให้ไทยช่วยสนับสนุน เช่น นโยบายจีนเดียว ปัญหาพหุหลอง นโยบายต่างประเทศของไทยซึ่งมีท่าที่เป็นกลางและไม่ส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับประเทศนอกกลุ่มอาเซียน บทบาทจีนต่อพม่า ลาว และกัมพูชา มีท่าที่เป็นมิตรที่ชัดเจน ขณะที่เวียดนามมีท่าที่ไม่เป็นมิตรเท่าที่ควร แต่สิ่งที่มีความกังวลระหว่างจีนกับอาเซียน คือ ความมั่นคงในพื้นที่ทะเล การก่อการร้ายทางทะเล ปัญหาช่องแคบมะละกา และเส้นทางการขนส่งสินค้า เป็นต้น ซึ่งไทยกับจีนได้มีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาในแนวทางความร่วมมือจีนกับอาเซียน

(2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจ

การสถาปนาความสัมพันธ์ทางการทูตระหว่างไทยกับจีน เมื่อ ค.ศ. 1975 แล้วติดตามมาด้วยการขยายตัวทางการค้าระหว่างประเทศทั้งสองที่เพิ่มขึ้นตลอดเวลา ตั้งแต่หลังทศวรรษ 1970 นอกจากจะทำให้การค้าระหว่างประเทศ และความสัมพันธ์ระหว่างชาวจีนในไทยกับเครือข่ายในแผ่นดินจีน ซึ่งเคยขาดการติดต่ออย่างเป็นทางการก่อนหน้านี้มากกว่า 2 ทศวรรษกลับคืนสู่

³³ "Free Trade with China is the way forward," <www.nationmultimedia.com>, 31 December 2002.

³⁴ Chatruddee Theparat, "Thailand's Energy Land Bridge Project to Proceed Despite New Pipeline," *Bangkok Post* (12 October 2004).

³⁵ Shawn W. Crispin, "Pipe of Prosperity," *Far Eastern Economic Review* 167 (19 February 2004):12-16.

สภาพปกติอีกครั้งหนึ่ง³⁶ โดยถือเป็นความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนในประวัติศาสตร์ การมีข้อตกลงและความร่วมมือในด้านต่างๆ ทั้งในระดับรัฐบาลและระดับประชาชน ในช่วงหลังทศวรรษ 1980 รัฐบาลจีนได้สนับสนุนให้บริษัทจีนออกไปสำรวจสภาพแวดล้อมการลงทุนและตลาดในต่างประเทศ นโยบายหลักของจีนก็เพื่อการหาประสบการณ์ และการสร้างความสัมพันธ์กับไทยอย่างค่อยเป็นค่อยไป ในส่วนของรัฐบาลไทยได้มีการปรับปรุงโครงสร้างสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน กฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการลงทุน และการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน ทั้งทางด้านการค้า การลงทุน การเงิน การท่องเที่ยว และการบริการ เป็นต้น

รัฐบาลไทยและจีนได้มีความร่วมมือใน “แผนความร่วมมือในศตวรรษที่ 21” ซึ่งมุ่งส่งเสริมการร่วมมือกันในการการค้า การลงทุน การเกษตร อุตสาหกรรม การพาณิชย์นาวิวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความร่วมมือเพื่อแก้ไขปัญหาความขัดแย้งกัน การให้ความช่วยเหลือระหว่างไทยและจีนเป็นสิ่งจำเป็น ดังที่จีนได้เคยแสดงน้ำใจต่อไทยเมื่อตอนที่ไทยประสบวิกฤตการณ์น้ำมัน ใน ค.ศ. 1973 และวิกฤตเศรษฐกิจ ใน ค.ศ. 1997 ซึ่งมีหลายครั้งที่จีนซื้อข้าวและยางพาราของไทย ฉะนั้นในอนาคตหากจีนประสบปัญหาทางเศรษฐกิจ ไทยก็ควรให้ความช่วยเหลือในทำนองเดียวกัน ไทยกับจีนควรมีแผนงานแลกเปลี่ยนข้อมูลทางเศรษฐกิจเพื่อประโยชน์ในการส่งเสริมการค้าและการลงทุน ต้องชี้ให้เห็นระบบระเบียบ ขั้นตอน และปัญหาต่างๆ นักลงทุนไทยกับจีนที่ไปลงทุนในอีกประเทศหนึ่งและมีปัญหานั้น ปัญหาสำคัญอยู่ที่ไม่ทราบข้อมูลหรือได้ข้อมูลผิดๆ ไม่ทราบวัฒนธรรมหรืออุปนิสัยของหุ้นส่วน อาศัยความสัมพันธ์กันทางเชื้อชาติหรือแม้แต่มิตรไมตรีเดียวกันก็ไว้ใจกันแล้ว³⁷

ไทยมีนโยบายสนับสนุนการลงทุนในสองทิศทาง กล่าวคือ การสนับสนุนให้นักธุรกิจไทยออกไปลงทุนในจีน ขณะเดียวกันก็สนับสนุนให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทย เนื่องด้วยบทบาทของจีนในความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ และบริษัทจีนเห็นว่าไทยเป็นแหล่งลงทุนที่ดี³⁸ รัฐบาลจีน

³⁶ ภูวดล ทรงประเสริฐ, จีนโพ้นทะเลสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) บริษัท แบรนต์เฮจ จำกัด, 2547), น. 411.

³⁷ เขียน ธีระวิทย์, “ความสัมพันธ์ไทยกับจีนในอนาคตที่พึงปรารถนา,” ใน ความสัมพันธ์ไทย-จีน เฝ้ามองหลังแลหน้า, บรรณาธิการ. เขียน ธีระวิทย์ และ เจีย แยนจอง (กรุงเทพฯ: ศูนย์จีนศึกษา สถาบันเอเชียศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2543), น. 278-180.

³⁸ Ibid., Michael Vatikiotis, “Chinese companies go global,” Wall Street Journal (30 January 2004):A10.

ได้สนับสนุนให้เกิดการลงทุนในต่างประเทศ ตามที่ นายกรัฐมนตรีเวิน เจียเป่า ได้กล่าวในการประชุมอาเซียน ที่บาหลี ประเทศอินโดนีเซีย เมื่อ ตุลาคม ค.ศ. 2002 ว่า “รัฐบาลจีนจะให้การสนับสนุนและช่วยเหลือบริษัทจีนให้เข้ามาลงทุนในอาเซียน” นอกจากนี้มีนักธุรกิจกว่า 100 คน ได้สนใจลงทุนในภูมิภาค และมีบริษัทจีน 40 บริษัท ได้เข้าไปประชุม “Asia-Pacific Economic Forum Investment Conference” กรุงเทพฯ ค.ศ. 2002 การเข้าไปสังเกตการณ์ในเรื่องข้อตกลงสนับสนุนการลงทุนในภูมิภาค ทั้งนี้มีปัจจัยที่สนับสนุนการลงทุน 4 ประเด็น กล่าวคือ

(1) ปัจจัยพื้นฐานของไทย ไทยเป็นประเทศที่น่าลงทุนมากที่สุดประเทศหนึ่งในอาเซียนทั้งในเรื่องตลาด ททรัพยากรและวัตถุดิบ แหล่งที่ตั้ง นโยบายและสิทธิพิเศษ นอกจากนี้ยังมีความมั่นคงปลอดภัย การผ่อนคลายกฎระเบียบด้านการลงทุน ดันทุนการดำเนินธุรกิจต่ำเมื่อเทียบกับอีกหลายประเทศ และไทยยังเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจของภูมิภาคอาเซียน ไทยเป็นฐานการผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าที่ใหญ่เป็นอันดับสามของอาเซียนในการผลิตสินค้าอิเล็กทรอนิกส์ รองจากสิงคโปร์และมาเลเซีย ซึ่งไทยสามารถก้าวขึ้นมาแทนมาเลเซียได้ แต่มาเลเซียก็ยังให้สิทธิประโยชน์ในการส่งเสริมการลงทุนดีกว่าไทยจึงดึงดูดการลงทุนได้มากกว่า อย่างไรก็ตามไทยก็ยังเป็นมิตรที่ดีกับจีนกว่าหลายประเทศในอาเซียน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมยังเอื้อต่อการลงทุนได้เป็นอย่างดี

(2) การเปิดเขตการค้าเสรี โดยเฉพาะการเปิดเขตการค้าเสรีอาเซียน (AFTA) ซึ่งลดพิกัดอัตราภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าที่มีแหล่งกำเนิดจากประเทศอาเซียนเหลือร้อยละ 0-5 จะเป็นปัจจัยส่งเสริมให้เงินลงทุนภูมิภาคอาเซียนเพิ่มขึ้น เพื่อให้ประโยชน์จากเขตการค้าเสรีในภูมิภาค แม้ว่าจีนจะบรรลุข้อตกลงตั้งเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียน ใน ค.ศ. 2010 ซึ่งปัจจัยนี้ยังดำรงอยู่ จนกว่าเขตการค้าเสรีจีน-อาเซียนจะมีผลบังคับใช้ หรือตราบเท่าที่การผลิตประเทศอื่นๆ ในอาเซียนจะได้เปรียบ เช่น ด้านต้นทุนรวม หรือการนำเข้าจากแหล่งผลิตในจีน ดังนั้นการลงทุนของจีนในไทยก็เพื่อให้บริษัทจีนสามารถใช้ไทยเป็นฐานการผลิตเพื่อกระจายสินค้าออกไปสู่อาเซียน

(3) การผลิตเพื่อการส่งออก จีนเป็นประเทศที่มีศักยภาพการผลิตที่แข็งแกร่ง และมีขีดความสามารถการแข่งขันสูงในตลาดโลก แต่การขยายการส่งออกสินค้าจากจีนในตลาดโลกไม่ใช่ทำได้โดยไม่มีขอบเขตจำกัด การตั้งหน่วยงานผลิตในไทยอาจเป็นแนวทางหนึ่งที่จะลดแรงกดดันจากการที่จีนเกินดุลทางการค้ากับประเทศคู่ค้าในปริมาณสูงเกินไป และอาจเป็นช่องทางหนึ่งในการรักษาและขยายตลาด สำหรับสินค้าจีนกรณีส่งออกโดยตรงจากจีนอาจเป็นเป้าหมายการกีดกันการค้ารูปแบบใดรูปแบบหนึ่งหรือถูกจำกัดโดยโควตา เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่ม แม้ตามข้อตกลงการควบคุมและการนำเข้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มต้องถูกยกเลิกภายใน ค.ศ. 2004

แต่สหรัฐอเมริกาจะยังมีมาตรการจำกัดโควตานำเข้าสินค้าสิ่งทอและเครื่องนุ่งห่มจากจีน จนถึง ค.ศ. 2008 ปัจจุบันนี้จะมีส่วนสนับสนุนให้จีนขยายและกระจายการลงทุนในต่างประเทศ แต่จีนจะลงทุนที่ไทยหรือประเทศใด ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของประเทศรับการลงทุนเป็นสำคัญ

(4) การลงทุนของจีนในการพัฒนาเทคโนโลยี แม้ว่าบริษัทญี่ปุ่น เกาหลีใต้ และได้หวัน จะมีระดับเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า มีแบรนด์สินค้า และมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับของโลก แต่การลงทุนจากจีนยังมุ่งเน้นผลิตสินค้าราคาถูกกว่า และอาจถูกมองว่ามีมูลค่าเพิ่มต่ำกว่า หากเปรียบเทียบกับบริษัทข้ามชาติจากประเทศที่พัฒนาแล้ว การเข้ามาลงทุนของจีนยังเป็นประโยชน์ต่อไทยในการเข้ามาตั้งโรงงานผลิตยางพารา รถจักรยานยนต์ อะไหล่รถยนต์ เครื่องใช้ไฟฟ้า รองเท้า เสื้อผ้า อัญมณีและเครื่องประดับ เครื่องเขียนและเครื่องกีฬา เป็นต้น ทำให้มีเงินทุนไหลเข้าประเทศ มีการซื้ออสังหาริมทรัพย์เพื่อตั้งโรงงาน การสร้างงานภายในประเทศ และทำรายได้ให้ภาคส่งออกของไทย การเข้ามาลงทุนของจีนหากมุ่งตลาดในประเทศจะก่อให้เกิดการแข่งขันมากขึ้นกับผู้ประกอบการรายเดิม ที่อาจมีทั้งผู้ประกอบการไทยและบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนอยู่ก่อนแล้ว ต้องปรับตัวรับการแข่งขันกับธุรกิจจีน แต่สำหรับผู้บริโภค หากกลุ่มทุนจากจีนผลิตสินค้าป้อนสู่ตลาดราคาถูก ก็จะเป็นทางเลือกหนึ่งให้ผู้บริโภคที่จะเลือกซื้อสินค้าโดยพิจารณาเปรียบเทียบราคา และคุณภาพที่ตนยอมรับได้ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริโภค

การลงทุนของจีนในไทยนั้น จีนมีเป้าหมายไม่ต่างจากการลงทุนของบริษัทต่างชาตินั้นคือการขยายโอกาสทางธุรกิจให้ขยายออกไปมากขึ้น แต่บริษัทจีนมีลักษณะที่แตกต่างจากบริษัทข้ามชาติอื่น ๆ เช่น ญี่ปุ่น เกาหลีใต้ ไต้หวัน และฮ่องกง ในการย้ายฐานการผลิตเพื่อการลดต้นทุนการผลิตสินค้าให้สามารถแข่งขันในตลาดโลก ซึ่งทำให้เกิดการโยกย้ายฐานการผลิตมายังประเทศที่ต้นทุนการผลิตต่ำกว่า โดยเฉพาะด้านแรงงานราคาถูก นำไปสู่กระแสการเคลื่อนย้ายการลงทุนขนาดใหญ่และต่อเนื่องเข้ามาไทยตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา แต่กรณีจีน ปัจจุบันด้านต้นทุนการผลิต โดยเฉพาะต้นทุนด้านแรงงาน มิใช่เป็นปัญหาที่ทำให้จีนออกไปลงทุนนอกประเทศ แต่จีนมีเป้าหมายยุทธศาสตร์ด้านอื่น เช่น การแสวงหาทรัพยากรธรรมชาติหรือวัตถุดิบ การกระจายฐานการผลิตนอกประเทศ และการขยายตลาดต่างประเทศ การสร้างเครือข่ายระดับโลก โดยบริษัทจีนจะอยู่ภายใต้นโยบายของรัฐบาลจีนในการสนับสนุนการลงทุนในต่างประเทศ

(3) ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม

ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนในประเด็นทางสังคมและวัฒนธรรมมีความใกล้ชิดกันมาก เนื่องจากชาวจีนโพ้นทะเลในไทยสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับจีนแผ่นดินใหญ่ ซึ่งนับได้ว่าเป็นความใกล้ชิดกันทั้งในเรื่องของ ความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม

ความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ จากกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเลที่อพยพเข้ามาอยู่ในไทย ซึ่งเป็นผู้ที่มีบทบาทต่อการสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจในไทย โดยมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง 8 ประเด็น คือ

(1) สมาคมวิสาหกิจจีน-ไทย ซึ่งเป็นการรวมตัวของกลุ่มทุนจีนโพ้นทะเลในไทย เพื่อดำเนินกิจกรรมทางการค้าและการลงทุนระหว่างกัน มีกลุ่มทุนไทยเชื้อสายจีน (Oversea Chinese) กลุ่มเครือข่ายเจริญโภคภัณฑ์ โดยที่นาย ธนินทร์ เจียรวนนท์ ได้กล่าวในงานสัมมนาทางเศรษฐกิจเรื่อง “อนาคตของเอเชีย 2002” ที่กรุงโตเกียว ประเทศ ญี่ปุ่น ที่ว่า “การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นหลังจีนเข้า WTO คือ ความมั่นใจในการลงทุนในจีนมากยิ่งขึ้น รัฐบาลจีนจะปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาและยึดมั่นกับข้อปฏิบัติตามมาตรฐานสากล ทั้งนี้ยังเอื้อประโยชน์ต่อนักลงทุนต่างชาติและเพื่อช่วยสร้างบรรยากาศการลงทุนมากยิ่งขึ้น”³⁹ แม้กลุ่มทุนไทยเชื้อสายจีนได้รับผลกระทบในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจ ค.ศ. 1997 แต่เป็นที่แน่นอนว่าภายหลังวิกฤตผ่านพ้นไปแล้ว บทบาทของกลุ่มทุนไทยเชื้อสายจีนยังคงให้ความสำคัญกับจีนใน 2 ทิศทางคือ การเข้าไปมีบทบาทในจีนและการต้อนรับนักลงทุนจากจีนเข้ามาลงทุนในไทย

(2) สภาหอการค้าไทยได้เปิดยุทธศาสตร์ความร่วมมือไทย-จีน ในการดึงดูดนักธุรกิจจากจีนเข้ามาร่วมลงทุนในไทย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนได้ร่วมมือระหว่างรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีน ในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม การค้าและการลงทุน นอกจากนี้สมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจไทย-จีน (Thai-Chinese Culture and Economy Association) ยังได้มีการส่งเสริมและสร้างความร่วมมือด้านเศรษฐกิจ การค้า การลงทุน รวมทั้งด้านวัฒนธรรมและการท่องเที่ยว การแลกเปลี่ยนวิชาการ การสาธารณสุข วิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี โดยมีการสนับสนุนให้ดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนขึ้น ชื่อ โรงเรียนวัฒนธรรมไทย-จีน ศึกษา ซึ่งเป็นสถาบันพัฒนาทางภาษาและวัฒนธรรม⁴⁰

(3) ไทยมีความได้เปรียบในการรับการลงทุนจากจีน โดยมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้กันที่เอื้อต่อการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจระหว่างไทยกับจีน มีการตั้งข้อสังเกตจากนายโชคชัย เดชศิริอุดม ว่า “การเข้ามาลงทุนเกิดขึ้นเนื่องมาจากการชักชวนของชาวไทยเชื้อสายจีนในไทย ที่ให้การสนับสนุนการเข้ามาลงทุนส่วนมากจะเป็นหุ้นส่วนที่เป็นคนไทยเชื้อสายจีน โดยเฉพาะเป็นหุ้นส่วนที่สามารถพูดภาษาจีนได้”⁴¹ และเหตุผลของการลงทุนของจีน นายสงวน ลีวมนิมนต์ กล่าว

³⁹ ธนินทร์ เจียรวนนท์, “แนวทางกลยุทธ์การลงทุนในประเทศจีน,” เอเชียปริทัศน์ ศตวรรษแห่งเอเชีย คิดแบบเอเชีย 23 (มกราคม-มิถุนายน 2545).

⁴⁰ สมาคมวัฒนธรรมและเศรษฐกิจ ไทย-จีน (20 ธันวาคม 2003):49.

⁴¹ สัมภาษณ์ โชคชัย เดชศิริอุดม, Executive Specialist, 30 มิถุนายน 2005.

ว่า “เป็นเรื่องของความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมและความสัมพันธ์ทางการเมืองมากกว่าประเด็นอื่นๆ ที่จูงใจให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทย”⁴² แต่ทั้งนี้ “ไทยเป็นประเทศที่น่าอยู่มีประเพณีลักษณะทางสังคมและวัฒนธรรมที่ใกล้ชิดกัน อาหารการกินคล้ายกับประเทศจีนและที่สำคัญมีคนไทยเชื้อสายจีนสามารถพูดภาษาจีนได้ทำให้สามารถสื่อสารกันได้ง่าย”⁴³ ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างประชาชนไทยและประชาชนจีน ที่มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดทั้งทางเชื้อชาติ สังคมและวัฒนธรรม มีความผูกพันที่แน่นแฟ้นระหว่างประชาชนไทยและประชาชนจีน โดยคนไทยเชื้อสายจีนมีบทบาทในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรม ที่สามารถเอื้อต่อการลงทุนระหว่างกัน

(4) การศึกษาและการท่องเที่ยว คนจีนในปัจจุบันเริ่มมีระดับความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีรายได้เพิ่มขึ้น คนจีนสามารถที่จะท่องเที่ยวในต่างประเทศเพิ่มขึ้น เนื่องด้วยที่ตั้งของไทยอยู่ใกล้กับจีนที่สามารถไปมาสะดวก ไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวอย่างสมบูรณ์ และเป็นหนึ่งในบรรดาประเทศที่อยู่ในความนิยมของนักท่องเที่ยวชาวจีน นอกจากนี้คนจีนก็เข้ามาศึกษาในไทยเป็นจำนวนมาก ต่างได้ให้ทัศนะว่า “ไทยมีค่าใช้จ่ายไม่แพงและความเป็นอยู่ที่สบายกว่าในจีน นอกจากนี้ก็เป็นช่องทางและโอกาสในการทำงานเมื่อจบการศึกษาด้วย”

ไทยเป็นประเทศแรกในโลก ที่รัฐบาลจีนอนุญาตให้คนจีนเดินทางออกไปเยี่ยมญาติและท่องเที่ยวได้ หรือหลังจากที่จีนอนุญาตให้พลเมืองในมณฑลทางใต้เดินทางออกนอกแผ่นดินจีน เพื่อไปเยี่ยมญาติที่อาศัยอยู่ในเกาะฮ่องกง ค.ศ. 1983 มาเก๊า ใน ค.ศ. 1984 และไทย ใน ค.ศ. 1988 ไทยกับจีนจึงมีความสัมพันธ์ด้านการเดินทางไปมาหาสู่เยี่ยมเยียนญาติและเพื่อการท่องเที่ยวที่ยาวนานที่สุด แม้ว่าการท่องเที่ยวระหว่างไทยกับจีนจะมีพัฒนาการอย่างรวดเร็วในด้านปริมาณ แต่ในเชิงคุณภาพกลับตกต่ำลง ปัญหาของการท่องเที่ยวของจีนในไทยที่เรียกว่า “ทัวร์ศูนย์เหรียญ” ซึ่งรัฐบาลไทยและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยต่างพยายามกอบกู้สถานะของตลาดท่องเที่ยวจีนให้กลับคืนมา

(5) ความร่วมมือของสมาคมหอการค้าไทย-จีน ซึ่งมีสมาชิกประมาณ 1,000 คน ส่วนกรรมการเป็นผู้ที่มีชื่อเสียงในสังคม อีกทั้งรัฐบาลของไทยและจีนก็ให้ความสนับสนุนในการที่จะให้สมาชิกได้ติดต่อทำการค้าขายกันอย่างต่อเนื่อง บทบาทของหอการค้าไทย-จีนที่เปรียบเสมือนเป็น

⁴² สัมภาษณ์ สงวน ลิวโนมนต์, Visiting Professor Peking University, 1 กันยายน 2004.

⁴³ สัมภาษณ์ Luo Hongying, อาจารย์พิเศษ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 26 มกราคม 2005.

สะพานเชื่อมโยงระหว่างกันให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น อีกทั้งรัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนได้มีการเจรจาความร่วมมือในหลายด้านอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะส่งผลให้ไทย-จีนจะยังมีการทำธุรกิจร่วมกันมากขึ้น ผู้จัดการสมาคม นายประพันธ์ สันธยาติ ได้กล่าวว่า “เศรษฐกิจจีนจะยิ่งโตขึ้น เพราะจีนเป็นเพื่อนบ้านกับอาเซียน และเป็นประเทศที่มีพลังของภูมิภาคเอเชีย เมื่อไทยมีความสัมพันธ์กับจีนเหมือนพี่น้อง โอกาสที่เศรษฐกิจจีนเติบโตขึ้น เศรษฐกิจไทยก็จะก้าวขึ้นไปด้วยก็มีอยู่มาก เพราะถึงแม้จะทำการค้ากับจีน แต่จีนก็ชัดเจนว่าไม่ใช่คู่แข่งกับประเทศทางอาเซียนด้วยกัน”⁴⁴

(6) สมาคมนักธุรกิจยุคใหม่ ไทย-จีน นายกสมาคม บุญยงค์ ยงเจริญรัฐ กล่าวว่า “การค้าไทย-จีนจะดีขึ้น เนื่องจากรัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่างประเทศ มาตามอุ๊ ตอนที่มาเมืองไทยได้พูดชัดเจนกับรองนายกรัฐมนตรี ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ ว่าปีนี้จะให้การค้าดีขึ้นกว่าปีที่แล้ว ปีหน้าก็ต้องให้ดีกว่าปีนี้ ในส่วนด้านการลงทุนคนไทยที่ไปลงทุนในจีนนั้นยังมีน้อยกว่าคนจีนที่จะมาลงทุนในไทย ซึ่งคนจีนที่มาลงทุนในไทยส่วนใหญ่ก็จะมาลงทุนในธุรกิจโรงงาน ที่มาแล้วก็มีโรงงานผลิตยางพารา โรงงานประกอบรถจักรยานยนต์ โรงงานเครื่องอะไหล่ โรงงานเครื่องไฟฟ้า โดยจะมีคนจีนมาลงทุนในธุรกิจเหล่านี้เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากคนจีนต้องการย้ายฐานการผลิตบางส่วนมาที่เมืองไทย ทั้งอุตสาหกรรมหนักและเบา เพราะเมืองไทยเป็นประตูสู่เอเชีย คนจีนสามารถกระจายสินค้าได้มากขึ้นง่ายขึ้น และที่สำคัญคือลดต้นทุนการขนส่งได้มาก เช่น บริษัท TCL ที่ผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าก็มาตั้งโรงงานผลิตในไทย โดยธุรกิจไทยที่จีนอยากมาลงทุนเพิ่มประกอบด้วย โรงงานทำรองเท้า เสื้อผ้า อัญมณี เครื่องประดับ และที่มีคนติดต่อมามากที่สุดก็คือโรงงานเครื่องเขียน เครื่องกีฬา เป็นต้น โดยทางสมาคมเองถือว่าเป็นสะพานเชื่อมระหว่างนักธุรกิจไทยกับนักธุรกิจจีนในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน”⁴⁵

(7) การจัดตั้งสภาธุรกิจไทย-จีน (Bilateral Business Council) ของทั้งสองประเทศระหว่างสภาส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของจีน (China Council for the Promotion of International Trade: CCPIT) กับสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย ซึ่งลงนามโดยนายวิโรจน์ อมตกุลชัย เลขาธิการสภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และนายยู เสี่ยวซอง (Mr. Yu Xiaosong) ประธานสภา CCPIT จีน เพื่อส่งเสริมขยายการค้า เศรษฐกิจ ความร่วมมือทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี รวมทั้งความสัมพันธ์ทางธุรกิจอื่นๆ รวมทั้งการแลกเปลี่ยนข่าวสารทางด้านพาณิชย์ อุตสาหกรรม และเศรษฐกิจระหว่างประเทศทั้งสอง

⁴⁴ “3 สมาคมฟันธง! ปี 49 ค้าขายไทย-จีนเฟื่อง,” ผู้จัดการรายสัปดาห์ (6 มกราคม 2549).

⁴⁵ เรื่องเดียวกัน.

(8) ความร่วมมือระหว่างภาคเอกชนไทยกับบริษัทจีน ความร่วมมือในการลงนาม สัญญาซื้อขายที่ดิน ระหว่างนายดิเรก วินชบุตร ประธานเจ้าหน้าที่บริหารบริษัท สวณอุตสาหกรรม ไรจน จำกัด (มหาชน) และนาย โจว ยูเชิง (Mr. Zhou Yucheng) ประธานกรรมการบริษัท China Worldbest Group โดยมีมูลค่าการซื้อขายที่ดินกว่า 400 ล้านบาท เพื่อจัดตั้งโรงงานสิ่งทอ ที่ จังหวัดระยอง

นายไพโรจน์ บุณชัยศรี เลขาธิการ สมาธุรกิจไทย-จีน กล่าวว่า ในการประชุมร่วมกับ สมาส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศของจีน (CCPIT) เมื่อครั้งที่รองนายกรัฐมนตรี ดร. สมคิด จาตุศรีพิทักษ์ และคณะเดินทางเยือนจีน นักธุรกิจไทยได้ชักชวนผู้บริหารของบริษัทผู้ผลิต โทรศัพท์เคลื่อนที่รายใหญ่ของจีน คือ บริษัท ZTE Corporation และ China Putian ให้มาร่วมทุน ตั้งโรงงานผลิตโทรศัพท์เคลื่อนที่ในไทย⁴⁶

การเข้ามาลงทุนของจีนในไทย จะเป็นการลงทุนที่เฉพาะเจาะจงในประเภทของธุรกิจ โดยเป้าหมายแต่ละโครงการอาจแตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามกระแสการโยกย้ายฐานการผลิต เช่นเดียวกับการลงทุนจากประเทศที่พัฒนาแล้ว การลงทุนในโครงการขนาดใหญ่โดยส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยรัฐวิสาหกิจ ส่วนโครงการขนาดกลางและขนาดเล็กจะเป็นการลงทุนโดยบริษัทเอกชน ซึ่งรัฐบาลจีนให้ความระมัดระวังในประเด็นความมั่นคงของประเทศ และผลประโยชน์แห่งชาติ ดังนั้นการลงทุนของจีนในไทยจะเป็นไปในลักษณะของความร่วมมือทั้งทาง การเมืองและเศรษฐกิจ ซึ่งจะเป็ปัจจัยพื้นฐานให้เกิดการลงทุนระหว่างกัน รัฐบาลไทยและรัฐบาล จีนจะมีบทบาทในการเจรจาระดับทวิภาคีในเรื่องโอกาสการลงทุนในไทย โดยมีกลุ่มทุนธุรกิจเชื้อสายจีนในไทยที่จะเป็นสะพานเพื่อเชื่อมโยงการลงทุนจากจีนได้เป็นอย่างดี แต่การลงทุนของจีนใน ไทยก็มีความแตกต่างการลงทุนในประเทศต่าง ๆ กล่าวคือ

(1) จีนลงทุนในไทยมากที่สุดในอาเซียน เพราะปัจจัยการเมือง เศรษฐกิจ สังคมและ วัฒนธรรม ความสัมพันธ์ทางการเมืองระหว่างไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันเป็นพิเศษ เพราะ ผลประโยชน์ทางการเมืองในช่วงทศวรรษ 1980 ส่วนทางด้านเศรษฐกิจไทยกับจีนมีผลประโยชน์ ร่วมกัน จีนหวังให้ไทยในการเข้าสู่ตลาดอาเซียน ในส่วนด้านสังคมและวัฒนธรรมก็คือ “คนไทยเชื้อสายจีน” ได้ผสมกลมกลืนในสังคมไทยและสามารถเชื่อมโยงความสัมพันธ์กับจีนแผ่นดินใหญ่ ขณะเดียวกันการลงทุนของจีนในไทยได้ถูกกำหนดด้วยยุทธศาสตร์หลายประการ เช่น ยุทธศาสตร์ การออกไปลงทุนในต่างประเทศ ความร่วมมือทางเศรษฐกิจเขตการค้าเสรีจีนกับอาเซียน ความ

⁴⁶ “จีนวัดระ-ซีพี จีบ 2 ยักษ์มือถือนักตั้งโรงงานในไทย,” ข่าว (5 กรกฎาคม 2003).

ร่วมมือในการอบอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง โดยใช้ไทยเป็นฐานการลงทุน เพื่อกระจายสินค้าไปยังตลาดอาเซียนและตลาดโลก

(2) การลงทุนของจีนในไทยอยู่ในอันดับหนึ่งในระดับภูมิภาคอาเซียนและเป็นอันดับห้าในระดับโลก ไทยมีข้อได้เปรียบกว่าหลายประเทศในอาเซียน ไทยมีความพร้อมเหนือกว่าสิงคโปร์ในเรื่องวัตถุดิบและทรัพยากร เหนือกว่าอินโดนีเซียและมาเลเซียในเรื่องความมั่นคงทางการเมือง ความปรองดองทางเชื้อชาติ ทั้งนี้สายสัมพันธ์ไทยกับจีนมีส่วนเชื่อมประสานให้บริษัทจีนสนใจเข้ามาลงทุน โดยไทยมีความได้เปรียบด้านแหล่งที่ตั้งและศูนย์กลางการคมนาคมที่ถือเป็นประตูการค้า จีนสามารถใช้ประโยชน์ในการย้ายฐานการผลิตในไทยเพื่อป้อนสินค้าสู่ตลาดอาเซียน และความสัมพันธ์ระหว่างไทย-จีนที่ใกล้ชิดทั้งทางสังคมและวัฒนธรรม ความใกล้ชิดทางภูมิรัฐศาสตร์และภูมิเศรษฐศาสตร์ ไทยยังอยู่ในฐานะที่โดดเด่นกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาค ไทยยังมีเสถียรภาพทางการเมืองและเศรษฐกิจ ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐบาลไทยและจีนถือว่าอยู่ในจุดที่ดีกว่าหลายประเทศในภูมิภาค

(3) การลงทุนของจีนในไทยจะมีความแตกต่างจากการลงทุนของบริษัทข้ามชาติอื่น ๆ ที่เข้ามาลงทุนในไทย มี 3 ประการ คือ (1) การลงทุนของจีนในไทยมิได้มีปัจจัยผลักดันจากด้านต้นทุนการผลิต แต่เป็นการลงทุนที่มีเป้าหมายกลยุทธ์ด้านอื่น เช่น การแสวงหาทรัพยากรและวัตถุดิบ การกระจายฐานการผลิตไปยังนอกประเทศ การขยายตลาดต่างประเทศสำหรับสินค้าจีน การลงทุนนอกประเทศส่วนใหญ่ยังอยู่ภายใต้รัฐวิสาหกิจจีน อีกทั้งกลยุทธ์การลงทุนในต่างประเทศของจีน เพื่อขยายบทบาทจีนในเวทีระหว่างประเทศ (2) การลงทุนจากจีนยังมุ่งเน้นผลิตสินค้าที่มีราคาถูกลง และอาจถูกมองว่ามีมูลค่าเพิ่มต่ำกว่า หากเปรียบเทียบกับบริษัทข้ามชาติจากประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในเอเชียตะวันออก อย่างไรก็ตาม การลงทุนของจีนในไทยก็นับว่าเป็นประโยชน์ต่อไทยทำให้มีเงินลงทุนไหลเข้าประเทศ มีการซื้ออสังหาริมทรัพย์ มีการสร้างงานภายในประเทศ และทำเงินรายได้ให้แก่ภาคการส่งออกของไทย และ (3) การเข้ามาลงทุนของจีนหากเป็นการมุ่งตลาดในไทยก็จะก่อให้เกิดการแข่งขันมากยิ่งขึ้นกับผู้ประกอบการรายเดิม ทั้งผู้ประกอบการไทยและบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาดำเนินธุรกิจอยู่ก่อนแล้ว เช่น ญี่ปุ่น ไต้หวัน และเกาหลีใต้ เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการรายเดิมอาจต้องปรับตัวรับการแข่งขันทับธุรกิจจีน แต่สำหรับผู้บริโภค หากกลุ่มทุนจากจีนสามารถผลิตสินค้าป้อนสู่ตลาดได้ในราคาถูกก็นับเป็นทางเลือกหนึ่งให้แก่ผู้บริโภคที่จะเลือกซื้อสินค้า โดยพิจารณาเปรียบเทียบราคาและคุณภาพที่ผู้บริโภคจะได้รับประโยชน์สูงสุด

สรุป

การลงทุนของจีนในไทย ได้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การออกไปลงทุนในต่างประเทศ (Go Out Strategy) ของจีน โดยไทยได้มีการสนับสนุนให้มีการลงทุนในอุตสาหกรรมเกษตร สิ่งทอ การผลิตอาหาร อุตสาหกรรมยานยนต์ อุตสาหกรรมหนัก เหล็ก เครื่องจักร วัสดุก่อสร้าง การขนส่ง อุตสาหกรรมอาหาร และการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหาร โดยบริษัทจีนมีความสนใจเข้ามาลงทุนในไทยมี 2 ประเด็นหลัก คือ

(1) แรงจูงใจการลงทุนของจีนในไทยมี 4 ประเด็น คือ (1) ตลาด เพื่อการตอบสนองต่อตลาดในไทยโดยมีการขยายการลงทุนเพื่อขยายช่องทางการจำหน่ายสินค้า ตลาดการกระจายสินค้า และยังสามารถใช้ประโยชน์ในการตั้งฐานการผลิตและสิทธิทางภาษีที่ไทยได้รับในภูมิภาค ขณะเดียวกันไทยก็มีศักยภาพทางด้านการคมนาคม เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการเชื่อมโยงไปยังตลาดต่างประเทศ เช่นบริษัท Haier, Changhong, Huawei และ TCL เป็นต้น (2) ทรัพยากรและวัตถุดิบ การเติบโตของอุตสาหกรรมจีนจำเป็นต้องอาศัยวัตถุดิบทรัพยากรจำนวนมากทำให้เกิดการนำเข้าสินค้าโภคภัณฑ์จำนวนมาก เช่น ยางพารา น้ำมัน เหล็ก แร่ธาตุ เม็ดพลาสติก และสินค้าอื่นๆ ด้วยเหตุดังกล่าวทำให้จีนพยายามสร้างหลักประกันด้านอุปทานสำหรับสินค้าที่จำเป็นสำหรับจีน โดยมีการลงทุนในไทย เช่น บริษัท Great Wall Drilling Co., Ltd., และ China Petroleum Engineering & Construction Group., Changlong Food Co., Ltd., Thai-China Flavours and Fragrances Industrial และ Tong Ren Tang เป็นต้น (3) แหล่งที่ตั้ง ไทยถือได้ว่าเป็นภูมิยุทธศาสตร์ที่สำคัญของภูมิภาคทั้งภูมิรัฐศาสตร์ และภูมิเศรษฐศาสตร์ มีบริษัทขนาดใหญ่ของจีนที่เข้ามาลงทุนในไทย เช่น บริษัท China Worldbest Group, ZhongFu, Dongyun, Huawei, Zhongxing, China State Construction Engineering (Thailand) Co., Ltd. และ CHEC (Thai) Company Limited เป็นต้น ไทยมีแหล่งรองรับการลงทุนโดยได้รับการสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน ในส่วนภาคเอกชนมีบริษัทเหมราชพัฒนาที่ดิน จำกัด บริษัท สวนอุตสาหกรรมโรจนะ จำกัด บริษัท อมตะคอร์ปอเรชั่น จำกัด บริษัทวินโคสต์อินดัสตริยลพาร์ค จำกัด และนิคมอุตสาหกรรมเชียงรายได้ จีนสามารถใช้ไทยเพื่อเป็นศูนย์กลางการค้าและการลงทุนในภูมิภาค และศูนย์กลางการขนส่งของภูมิภาค และ (4) นโยบายและสิทธิพิเศษการลงทุน จากความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างรัฐบาลและประชาชน เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการสนับสนุนให้เกิดการลงทุนของจีนในไทย ไทยสนับสนุนให้วิสาหกิจจีนเข้ามาลงทุนในกิจการต่าง ๆ เช่น ยางรถยนต์ ชิ้นส่วนยาง เครื่องจักรกลและชิ้นส่วน ปุ๋ยเคมี อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์

เทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และการแปรรูปสินค้าเกษตร เพื่อสอดคล้องกับการเปิดเสรีภาคอุตสาหกรรมในกรอบความตกลงเขตการค้าเสรีอาเซียน ใน ค.ศ. 2010

(2) ปัจจัยการลงทุนของจีนในไทย มี 3 ปัจจัย คือ (1) ปัจจัยทางการเมือง ซึ่งจะมีการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับจีนที่ได้ยึดถือเอาผลประโยชน์แห่งชาติ ไทยมีเป้าหมายในการดึงดูดการลงทุนจากจีนให้เข้ามาลงทุนในไทย และรัฐบาลจีนให้การสนับสนุนให้บริษัทจีนเข้ามาลงทุนในไทยเนื่องจากไทยกับจีนมีความใกล้ชิดกันมากของผู้นำประเทศ และรัฐบาล ทั้งนี้การลงทุนส่วนใหญ่เป็นการลงทุนโดยรัฐวิสาหกิจจีน ซึ่งจะเป็ปัจจัยพื้นฐานที่รัฐบาลไทยและรัฐบาลจีนจะมีการเจรจาระดับทวิภาคีในเรื่องโอกาสและการเข้ามาลงทุนในไทย (2) ปัจจัยทางเศรษฐกิจความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีนได้มีข้อตกลงและความมือในด้านต่าง ๆ ทั้งในระดับรัฐบาลและระดับประชาชน รัฐบาลจีนได้สนับสนุนให้บริษัทจีนออกสำรวจสภาพแวดล้อมการลงทุนและการสร้างความสัมพันธ์กับไทย ขณะเดียวกันไทยกับจีนได้มีการประสานความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่างไทยและจีน ทั้งด้านการค้า การลงทุน การเงิน การท่องเที่ยว และการบริการ โดยจีนมีเป้าหมายของการลงทุนในด้านต่าง ๆ เช่น การแสวงหาทรัพยากรและวัตถุดิบ การกระจายฐานการผลิตออกนอกประเทศ และการขยายตลาดต่างประเทศ และ (3) ปัจจัยสังคมและวัฒนธรรม มีทั้งในเรื่องของความใกล้ชิดทางชาติพันธุ์ ความคล้ายคลึงทางวัฒนธรรม และความใกล้ชิดทางภูมิศาสตร์ ซึ่งถือว่าเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ หรือกลุ่มประเทศที่มีอารยธรรมเดียวกันของเครือข่ายสังคมจีน มีสายสัมพันธ์หรือที่เรียกว่า Guanxi ที่ถือเป็นแนวทางการปฏิบัติในทางธุรกิจของกลุ่มชาวจีนโพ้นทะเล โดยนโยบายของจีนในช่วงเริ่มต้นต้องพึ่งพาจีนโพ้นทะเลโดยมีสำนักงานจีนโพ้นทะเล เพื่อทำหน้าที่ประสานกับรัฐบาลจีนและดูแลชาวจีนโพ้นทะเลในต่างประเทศ ซึ่งเป็นวิธีการที่ทำกันตั้งแต่เปิดประเทศโดยเฉพาะเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และรัฐบาลยังมองไปถึงบทบาทของจีนโพ้นทะเลประเทศต่างๆ ทั่วโลก รวมทั้งกลุ่มทุนธุรกิจไทย-จีน ที่ได้ตั้ง สภาธุรกิจจีน-ไทย เพื่อเป็นสะพานในการเชื่อมโยงการลงทุนจากจีน